EPITOMES
novæ Grammatices
DESPAVTERIANÆ
LIBER PRIMVS:
In quo prima Grammatices
RVDIMENTA
facili & perspicua breuitate redacta

Monasterij in tabulas exhibentur: *S. Wences*

[redacted] *Opera* [redacted]

Braunae

SIMONIS VERREPÆI.

[redacted]

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXVIII.

Svmma Privilegii.

Regis Priuilegio cautum eſt, ne quis hanc nouam Grammatices Despavterianæ Epitomen, citra Chriſtophori Plantini voluntatem, intra decennium, à prima librorum omniũ editione abſoluta numerãdum, vel coniunctim, vel ſeparatim imprimat, vel alibi impreſſam importet, diſtrahat, venalémve habeat, per omnes eius ditionis fines, ſub pœna confiſcationis librorum, & 35. florenorum fiſco Regio applicandorum, vt latiùs patet in litteris Bruxellæ datis 12. Nouemb. M. D. LXXVIII.

AD BENEVOLOS QVOSQVE SCHOLARVM

Magistros de Epitomes istius methodo, & multiplici commoditate.

EADEM vobis exhibemus, Præceptores optimi, Grammaticæ Latinæ Rudimenta, quæ nuper sub Despauteriano nomine in lucem prodierant; sed primis studiorum annis paulo magis, quàm prius, accommodata: De quorum methodo, grataque & vtili breuitate (ne quis fortasse demiretur, nos ab aliorum docendi ratione ac modo nonnihil hoc libro recessisse) nunc paucis consilium nostrum aperiemus.

Principio quod spectat ad ipsam methodum, exigebat ea quidem, vt Donati & aliorum imitatione, exordiremur hæc Rudimenta ab ipsis octo orationis partibus; sed contrarium persuasit ac euicit prudentissimum Quintiliani consilium; cuius hæc sunt verba Institutionum oratoriarũ capite septimo libri primi:

Nomina declinare & Verba in primis pueri sciant, neque enim aliter peruenire ad intellectum sequentium possunt.

Hæc, inquam, nos impulerunt, à iusta potius artis methodo parum deflectere, quàm paruulorum vtilitatem, quæ longè potior cuiuis videri debet, negligere.

Ceterùm ne illos hoc loco offendamus, qui iustam artis methodum secuti, malunt à partibus orationis hæc auspicari, quàm nobiscum à Declinationum formis, partiti sumus hæc Rudimenta in tria Capita, vt qui rectam artis methodum magis probarint, caput Secundum Primo præponant, & sic in methodo satisfactum sibi existiment.

Quod verò attinet ad ipsum studium breuitatis, aduertẽdum nos in Declinationum formis, vtriusque numeri Nominatiuo præposuisse articulum, seu Pronomen Hic, hæc,

PRAEMITTEMVS hoc loco Nominis & Verbi exemplum vnum planè & simplicissimè expressum, vt rudiores tirunculi eo bene cognito, expeditius & facilius inflectere discant cetera.

PRIMA DECLINATIO.

Singulariter. *Nominatiuo* hæc Mensa; *Genitiuo* Mensæ; *Datiuo* Mensæ; *Accusatiuo* Mensam; *Vocatiuo* Mensa; *Ablatiuo* Mensa.

Pluraliter. *Nominatiuo* hæ Mensæ; *Genitiuo* Mensarum; *Datiuo* Mensis; *Accusatiuo* Mensas; *Vocatiuo* Mensæ; *Ablatiuo* Mensis.

PRIMA CONIVGATIO.

INDICATIVO *modo, Tempore præsenti.*

Singulariter.	Amo,	amas,	amat.
Pluraliter.	Amâmus,	amâtis,	amant.

Præterito Imperfecto.

Singulariter.	Amâbam,	amábas,	amâbat.
Pluraliter.	Amabâmus,	amabâtis,	amábant.

Præterito Perfecto.

Singulariter.	Amáui,	amauísti,	amâuit.
Pluraliter.	Amáuimus,	amauístis,	amauérunt, *vel* êre.

Præterito plus quàm perfecto.

Singulariter.	Amáueram,	amáueras,	amáuerat.
Pluraliter.	Amauerâmus,	amauerâtis,	amáuerant.

Futuro.

Singulariter.	Amâbo,	amâbis,	amâbit.
Pluraliter.	Amábimus,	amábitis,	amábunt.

IMPERATIVO *modo, Tempore præsenti.*

Singulariter, ad secundam & tertiam personam, Ama, amet.
Pluraliter. Amêmus, amâte, ament.

Futuro.

Singulariter. Amâto tu, amâto ille.
Pluraliter. Amêmus, amatôte, amanto.

OPTATIVO *modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto.*

Singulariter. Vtinam Amarem, amares, amaret.
Pluraliter. Vtinam Amarêmus, amarêtis, amarent.

Præterito perfecto,

Singulariter. Vtinam Amauerim, amaueris, amauerit.
Pluraliter. Vtinam Amauerimus, amaueritis, amauerint.

Præterito plus quàm perfecto.

Singulariter. Vtinam Amauissem, amauisses, amauisset.
Pluraliter. Vtinam Amauissemus, amauissetis, amauissent.

Futuro.

Singulariter. Vtinam Amem, ames, amet.
Pluraliter. Vtinam Amemus, amêtis, ament.

CONIVNCTIVO *modo, tempore præsenti,*

Singulariter. Cùm Amem, ames, amet.
Pluraliter. Cùm Amemus, amêtis, ament.

Præterito imperfecto.

Singulariter. Cùm Amarem, amares, amaret.
Pluraliter. Cùm Amaremus, amarêtis, amarent.

Præterito perfecto.

Singulariter. Cùm Amauerim, amaueris, amauerit.
Pluraliter. Cùm Amauerimus, amaueritis, amauerint.

Præterito plus quàm perfecto.

Singulariter. Cùm Amauissem, amauisses, amauisset.
Pluraliter. Cùm Amauissemus, amauissêtis, amauissent.

Futuro.

Futuro.

Singulariter. Cùm Amauero, amaueris, amauerit.
Pluraliter. Cùm Amauerîmus, amauerîtis, amauerint.

INFINITIVO *modo, sine Numeris, & personis, tempore præsenti & præterito imperfecto.* Amâre.

Præterito perfecto & plus quàm perfecto. Amauisse.

Futuro. Amaturum esse.

Gerundia sunt tria: Amandi, amando, amandum.

Supina duo: Prius, Amatum. *Posterius,* Amatu.

Participia duo: Præsens, Amans. *Futurum,* Amaturus.

INDICATIVO *modo, Tempore præsenti.*

Singulariter. Amor, amâris, *vel* amâre, amâtur.
Pluraliter. Amâmur, amamini, amantur.

Præterito Imperfecto.

Singulariter. Amabar, amabâris, *vel* amabâre, amabâtur.
Pluraliter. Amabamur, amabamini, amabâtur.

Præterito Perfecto.

Singulariter. Amatus sum, *vel* fui, amatus es, *vel* fuisti; amatus est, *vel* fuit.
Pluraliter. Amati sumus, *vel* fuimus; amati estis, *vel* fuistis; amati sunt, fuerunt, *vel* fuere.

Præterito plus quàm perfecto.

Singulariter. Amatus eram, *vel* fueram; amatus eras, *vel* fueras; amatus erat, *vel* fuerat.
Pluraliter. Amati eramus, *vel* fueramus; amati eratis, *vel* fueratis; amati erant *vel* fuerant.

Futuro.

Singulariter. Amabor, amaberis, amabitur.
Pluraliter. Amàbimur, amabimini, amabuntur.

IMPERATIVO *modo, tempore præsenti.*

Singulariter, ad secũdam & tertiam personam. Amâre, amêtur.
Pluraliter, Amemur, amamini, amentur.

Futuro.

Singulariter. Amâtor tu, amâtor ille.

Pluraliter. Amêmur, amáminor, amántor.

OPTATIVO *modo, Tempore præsenti, &*
Præterito imperfecto.

Singulariter. Vtinam Amârer, amarêris, *vel* amarêre, amarêtur.

Pluraliter. Vtinam Amarêmur, amarémini, amaréntur.

Præterito perfecto.

Singulariter. Vtinam Amatus ſim, *vel* fuerim; amatus ſis, *vel* fueris; amatus ſit, *vel* fuerit.

Pluraliter. Vtinam Amati ſimus, *vel* fuerimus; amati ſitis, *vel* fueritis; amati ſint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto.

Singulariter. Vtinam Amatus eſſem, *vel* fuiſſem; amatus eſſes, *vel* fuiſſes; amatus eſſet, *vel* fuiſſet.

Pluraliter. Vtinam Amati eſſêmus, *vel* fuiſſêmus; amati eſſetis, *vel* fuiſſètis, amati eſſent, *vel* fuiſſent.

Futuro.

Singulariter. Vtinam Amer, amêris, *vel* amêre, amêtur.

Pluraliter. Vtinam Amêmur, amémini, améntur.

CONIVNCTIVO *modo, Tempore præſenti.*

Singulariter. Cùm Amer, amêris, *vel* amêre, amêtur.

Pluraliter. Cùm Amêmur, amémini, améntur.

Præterito Imperfecto.

Singulariter. Cùm Amârer, amarêris, *vel* amarêre, amarêtur.

Pluraliter. Cùm Amarêmur, amarémini, amarentur.

Præterito perfecto.

Singulariter. Cùm Amatus ſim, *vel* fuerim; amatus ſis, *vel* fueris; amatus ſit, *vel* fuerit.

Pluraliter. Cùm Amati ſimus, *vel* fuerimus; amati ſitis, *vel* fueritis; amati ſint, *vel* fuerint.

Præter-

Præterito plus quàm perfecto.

Singulariter. Cùm Amatus essem, *vel* fuissem; amatus esses, *vel* fuisses; amatus esset, *vel* fuisset.

Pluraliter. Cùm Amati essêmus, *vel* fuissêmus; amati essêtis, *vel* fuissêtis; amati essent, *vel* fuissent.

Futuro.

Singulariter. Cùm Amatus ero, *vel* fuero; amatus eris, *vel* fueris; amatus erit, *vel* fuerit.

Pluraliter. Cùm Amati erimus, *vel* fuerîmus; amati eritis, *vel* fuerîtis; amati erunt, *vel* fuerint.

INFINITIVO *modo sine Numeris & Personis, Tempore præsenti, & Præterito imperfecto,* Amari.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Amatum esse, *vel* fuisse.

Futuro, Amatum iri, *vel* Amandum esse.

Participia duo. *Præteritum*, Amatus.
Futurum, Amandus.

RVDIMENTORVM CAPVT I.

DE DECLINATIONIBVS ET CONIVGATIONIBVS.

PRIMA NOMINVM DECLINATIO.

Prima Declinatio *habet quinque terminationes, ſcilicet*, a, as, es, e, *&* am.

	Nom.	*Gen.*	*Dat.*	*Acc.*	*Voc.*	*Abl.*
Sing.	hæc Muſa,	æ,	æ,	am,	a,	a.
Plur.	hæ æ,	arum,	is,	as,	æ,	is.

In as, es, e, *Græca ſunt*, *& in* am, *Hebræa, quæ ſatis tempeſtiuè poſtea diſcentur ex Etymologia.*

SECVNDA DECLINATIO.

Secunda Declinatio *habet ſex terminationes*, Er, ir, ur, us, um, *&* eus.

Hic Magiſter,	i,	o,	um,	er,	o.
Plur. hi i,	orum,	is,	os,	i,	is.
Hic Dominus,	i,	o,	um,	e,	o.
Plur. hi i,	orum,	is,	os,	i,	is.
Hoc Scamnum,	i,	o,	um,	um,	o.
Plur. hæc a,	orum,	is,	a,	a,	is.

In Ir *&* Vr *declinantur vt* Magiſter; Vir, viri; Satur, ſaturi. *In* Eus, *item* On & Os, *Græca ſunt ex Etymologia cognoſcenda.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia Declinatio *habet multas terminationes, quas ſuo tempore docebit Etymologia.*

Hic

Nom.	*Gen.*	*Dat.*	*Acc.*	*Voc.*	*Abl.*
Hic Sermo,	onis,	i,	em,	o,	e.
Plur. hi es,	um,	ibus,	es,	es,	ibus.
Hæc Sedes,	is,	i,	em,	es,	e.
Plur. hæ es,	ium,	ibus,	es,	es,	ibus.
Hoc Nomen,	inis,	ini,	en,	en,	e.
Plur. hæc a,	um,	ibus,	a,	a,	ibus.
Hoc Animal,	alis,	i,	al,	al,	i.
Plur. hæc ia,	ium,	ibus,	ia,	ia,	ibus.
Hic & hæc Dux,	ucis,	i,	em,	x,	e.
Plur. hi & hæ es,	um,	ibus,	es,	es,	ibus.
Hic, hæc, & hoc Felix,	icis,	i,	em, x,	x,	e, *vel* i.
Plur. hi & hæ es, & hæc ia,	ium,	ibus,	es, ia,	es, ia,	ibus.
Hic & hæc Fortis, & hoc Forte,	is,	i,	em, e,	is, e,	i.
Plur. hi & hæ es, & hæc ia,	ium,	ibus,	es, ia,	es, ia,	ibus.
Hic & hęc Fortior, & hoc Fortius,	oris,	i,	em, us,	or, us,	e, *vel* i.
Plur. hi & hæ es, & hæc ra,	um,	ibus,	es, ra,	es, ra,	ibus.
Hic Campester, hæc Campestris, hoc Campestre,	is,	i,	em, c,	er, is, e,	i.
Plur. hi & hæ es, & hæc ia,	ium,	ibus,	es, ia	es, ia,	ibus.

QVARTA DECLINATIO.

Quarta Declinatio *habet duas terminationes*, Vs, & V.

Nom.	*Gen.*	*Dat.*	*Acc.*	*Voc.*	*Abl.*
Hic Fructus,	us,	ui,	um,	us,	u.
Plur. hi us,	uum,	ibus,	us,	us,	ibus.
Hoc Cornu,	u,	u,	u,	u,	u.
Plur. hæc ua,	uum,	ibus,	ua,	ua,	ibus.

QVINTA DECLINATIO.

Quinta Declinatio *habet vnicam terminationem*, Es *scilicet*.

Hæc Species,	ei,	ei,	em,	es,	e.
Plur. hæ es,	erum,	ebus,	es,	es,	ebus.

DECLINATIO *duorum Nominum Anomalorum.*

Vnus,	ius,	i,	um,	e,	o.
Vna,	ius,	i,	am,	a,	a.
Vnum.	ius,	i,	um,	um,	o.
Plur. Vni,	orum,	is,	os,	i,	is.
Vnæ,	arum,	is,	as,	æ,	is.
Vna,	orum,	is,	os,	a,	is.
Plur. Duo,	orum,	obus,	os,	o,	obus.
Duæ,	arum,	abus,	as,	æ,	abus,
Duo,	orum,	obus,	o,	o,	obus.

PRIMA DECLINATIO

PRONOMINVM.

Ego,	mei,	mihi,	me,	caret.	à me.
Plur. Nos,	nostrum, *vel* i,	nobis,	nos,	caret.	à nobis.
Tu,	tui,	tibi,	te.	ô tu,	à te.
Plur. Vos,	vestrum *vel* i,	vobis,	vos,	ô vos,	à vobis.

Caret.

Nom.	Gen.	Dat.	Acc.	Voc.	Abl.
Caret.	*Sing.* Sui,	ſibi,	ſe,	caret.	à ſe.
	Plur. Sui,	ſibi,	ſe,	caret.	à ſe.

SECVNDA DECLINATIO PRONOMINVM.

	Ille,	ius,	i,	um,	caret.	ab o,
	Illa,			am,		a,
	Illud,			ud,		o.
Plur.	i,	orum,	is,	os,	caret.	ab is.
	æ,	arum,		as,		
	a,	orum,		a,		
	Iſte,	iſtius,	i,	um,	caret.	ab o,
	Iſta,			am,		a,
	Iſtud,			ud,		o.
Plur.	i,	orum,	is,	os,	caret.	ab is.
	æ,	arum,		as,		
	a,	orum,		a,		
	Ipſe,	ius	i,	um,	caret.	ab o,
	Ipſa,			am,		a,
	Ipſum,			um,		o.
Plur.	i,	orum,	is,	os,	caret.	ab is.
	æ,	arum,		as,		
	a,	orum,		a,		
	Hic,	huius,	huic,	hunc,	caret.	ab hoc,
	Hæc,			hanc,		hac,
	Hoc,			hoc,		hoc.
Plur.	Hi,	horum,	his,	hos,	caret.	ab his.
	Hæ,	harum,		has,		
	Hæc,	horum,		hæc,		

Is,

	Nom.	Gen.	Dat.	Acc.	Voc.	Abl.
	Is, ea, id,	eius,	ei,	eum, eam, id,	caret.	eo, ab ea, eo.
Plur.	Ij, eæ, ea,	eorum, earum, eorum,	eis, *vel* iis	eos, eas, ea,	caret.	ab eis, *vel* iis.
	Quis, *vel* qui, Quæ, *vel* qua, Quod, *vel* quid,	cuius,	cui,	quem, quam, quod, *vel* quid,	caret.	quo, qua, quo, *vel* qui.
Plur.	Qui, quæ, quæ, *vel* qua,	quorũ, quarũ, quorũ,	quibus, *vel* queis,	quos, quas, quę, *vel* qua,	caret.	à quibus, *vel* queis.

TERTIA DECLINATIO PRONOMINVM.

Pronomina tertiæ Declinationis, *vt*, Cuius, Meus, Tuus, Suus, *declinantur in genere Masculino, vt* Dominus; *in Feminino, vt* Musa; *in Neutro, vt* Scamnum. Noster & Vester *in Masculino, vt* Magister.

QVARTA DECLINATIO PRONOMINVM.

Pronomina quartæ Declinationis, *vt* Cuias, Nostras, Vestras, *declinantur vt* Felix.

Idem, Eadem, Idem, *declinatur vt* Is, *adiecta syllaba* dem.

Composita à Quis, *item* Isthic, hiccine, Eccum, Ellum, *vide libro Quinto in huius Grammaticæ Supplementis.*

Obseruet verò puer, omnia Pronomina carere Vocatiuo, præter hæc quatuor: Tu, Meus, Noster, & Vester.

PRI-

PRIMA CONIVGATIO

VERBORVM IN O.

INDICATIVO *modo, tempore præsenti.*

Singulariter.	Amo,	as,	at.
Pluraliter.	Amâmus,	atis,	ant.

Præterito imperfecto.

Singulariter.	Amabam,	abas,	abat.
Pluraliter.	Amabâmus,	abatis,	amabant.

Præterito perfecto.

Singulariter.	Amaui,	isti,	auit.
Pluraliter.	Amauimus,	istis,	amauérunt, *vel* êre.

Præterito plus quàm perfecto.

Singulariter.	Amaueram,	eras,	erat.
Pluraliter.	Amaueramus,	eratis,	erant.

Futuro.

Singulariter.	Amabo,	abis,	abit.
Pluraliter.	Amabimus,	abitis,	abunt.

IMPERATIVO *modo, tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam.*

Singulariter.		Ama,	amet.
Pluraliter.	Amemus,	ate,	ent.

Futuro.

Singulariter.	Amato tu,	amato,	ille.
Pluraliter.	Amemus,	atote,	anto.

OPTATIVO *modo, Tempore præsenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Singulariter.	Amarem,	ares,	aret.
Pluraliter.	Amaremus,	aretis,	arent.

Præterito perfecto, Vtinam

Singulariter.	Amauerim,	eris,	erit.
Pluraliter.	Amauerimus,	eritis,	erint.

Præterito

Præterito plus quàm Perfecto, Vtinam

Sing.	Amauiſſem,	iſſes,	iſſet.
Plur.	Amauiſſemus,	iſſetis,	iſſent.

Futuro, Vtinam

Sing.	Amem,	es,	et.
Plur.	Amemus,	etis.	ent.

CONIVNCTIVO *modo, tempore præſenti, cùm*

Sing.	Amem,	es,	et.
Plur.	Amemus,	etis,	ent.

Præterito imperfecto, Cùm

Sing.	Amârem,	áres,	âret.
Plur.	Amarêmus,	arêtis,	arent.

Præterito perfecto, Cùm

Sing.	Amauerim,	eris,	erit.
Plur.	Amauérimus,	éritis,	erint.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing.	Amauiſſem,	iſſes,	iſſet.
Plur.	Amauiſſemus,	iſſetis,	iſſent.

Futuro, Cùm

Sing.	Amauero,	eris,	erit.
Plur.	Amauerîmus,	erîtis,	erint.

In Amauerîmus, amauerîtis, *accentus in pænultima diſtinguit Futurum à Prætérito.*

INFINITIVO *modo ſine Numeris & Perſonis, tempore Præſenti, & præterito Imperfecto,* Amare.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Amauiſſe.

Futuro. Amaturum eſſe.

Gerundia ſunt tria: Amandi, Amando, Amandum.

Supina duo: vt Amâtum, Amatu.

Participia duo: { *Præſens: vt* Amans. / *Futurum: vt* Amaturus.

PRIMA

PRIMA CONIVGATIO VERBORVM IN OR.

INDICATIVO *modo, tempore Præsenti:*

Sing.	Amor,	âris, *vel* âre,	âtur.
Plur.	Amâmur,	amini,	antur.

Præterito Imperfecto.

Sing.	Amâbar,	abâris, *vel* abâre,	abatur.
Plur.	Amabamur,	abamini,	abantur.

Præterito Perfecto,

Sing. Amatus ſum, *vel* fui; es, *vel* fuiſti; eſt, *vel* fuit.
Plur. Amati ſumus, *vel* fuimus; eſtis, *vel* fuiſtis; ſunt, fuerunt, *vel* fuere.

Præterito plus quàm Perfecto,

Sing. Amatus eram, *vel* fueram; eras, *vel* fueras; erat, *vel* fuerat.
Plur. Amati eramus, *vel* fueramus; eratis, *vel* fueratis; erant, *vel* fuerant.

Futuro.

Sing.	Amabor,	aberis, *vel* abere,	abitur.
Plur.	Amabimur,	abimini,	abuntur.

IMPERATIVO *modo, tempore Præſenti, ad ſecundam, & tertiam Perſonam.*

Sing.		Amare,	ametur.
Plur.	Amemur,	amini,	entur.

Futuro,

Sing. Amator tu, amator ille.

Plur.	Amemur,	aminor,	antor.

OPTATIVO *modo, tempore Præſenti, & Præterito Imperfecto, Vtinam*

Sing.	Amarer,	areris, *vel* arere,	aretur.
Plur.	Amaremur,	aremini,	arentur.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing. Amatus ſim, *vel* fuerim; ſis *vel* fueris; ſit, *vel* fuerit.
Plur. Amati ſimus, *vel* fuerimus; ſitis, *vel* fueritis; ſint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm Perfecto, Vtinam

Sing. Amatus eſſem, *vel* fuiſſem; eſſes, *vel* fuiſſes; eſſet, *vel* fuiſſet.
Plur. Amati eſſemus, *vel* fuiſſemus; eſſetis, *vel* fuiſſetis; eſſent, *vel* fuiſſent.

Futuro, Vtinam

Sing. Amer, eris, *vel* ere; etur.
Plur. Amemur, emini, entur.

CONIVNCTIVO *modo, tempore præſenti, Cùm*

Sing. Amer, eris, *vel* ere, etur.
Plur. Amêmur, emini, entur.

Præterito imperfecto, Cùm

Sing. Amarer, areris, *vel* arêre, aretur.
Plur. Amaremur aremini, arentur.

Præterito perfecto, Cùm

Sing. Amatus ſim, *vel* fuerim; ſis, *vel* fueris; ſit, *vel* fuerit.
Plur. Amati ſimus, *vel* fuerimus; ſitis, *vel* fueritis; ſint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing. Amatus eſſem, *vel* fuiſſem; eſſes, *vel* fuiſſes; eſſet, *vel* fuiſſet.
Plur. Amati eſsêmus, *vel* fuiſsemus; eſſetis, *vel* fuiſſetis; eſſent, *vel* fuiſſent.

Futuro, Cùm

Sing. Amatus ero, *vel* fuero; eris, *vel* fueris; erit, *vel* fuerit.
Plur. Amati erimus, *vel* fuerîmus; eritis, *vel* fuerîtis; erunt, *vel* fuerint.

INFINI-

INFINITIVO *modo sine Numeris & Personis*, *Tempore præsenti, & Præterito imperfecto*, Amari.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Amatum esse, *vel* fuisse.

Futuro, Amatum iri, *vel* Amandum esse.

Participia duo: *Præteritum*, *vt* Amatus.
Futurum, *vt* Amandus.

SECVNDA CONIVGATIO VERBORVM IN O.

INDICATIVO *modo tempore præsenti*:

Sing.	Doceo,	es,	et.
Plur.	Docemus,	etis,	ent.

Præterito imperfecto.

Sing.	Docebam,	ebas,	ebat.
Plur.	Docebamus,	ebatis,	ebant.

Præterito perfecto.

Sing.	Docui,	isti,	it.
Plur.	Docuimus,	istis,	érunt, *vel* êre.

Præterito plus quàm perfecto.

Sing.	Docueram,	eras,	erat.
Plur.	Docueramus,	eratis,	erant.

Futuro.

Sing.	Docebo,	ebis,	ebit.
Plur.	Docebimus,	ebitis,	ebunt.

IMPERATIVO *modo, tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam.*

Sing.		Doce,	doceat.
Plur.	Doceamus,	ete.	eant.

Futuro.

Sing.		Doceto tu,	doceto ille.
Plur.	Doceamus,	etote,	ento.

OPTATIVO *modo, Tempore præsenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing.	Docerem,	eres,	eret.
Plur.	Doceremus,	eretis,	erent.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing.	Docuerim,	eris,	erit.
Plur.	Docuerimus,	eritis,	erint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing.	Docuissem,	isses,	isset.
Plur.	Docuissemus,	issetis,	issent.

Futuro, Vtinam

Sing.	Doceam,	eas,	eat.
Plur.	Doceamus,	eatis,	eant.

CONIVNCTIVO *modo, tempore præsenti, Cùm*

Sing.	Doceam,	eas,	eat.
Plur.	Doceamus,	eatis,	eant.

Præterito imperfecto, Cùm

Sing.	Docerem,	eres.	eret.
Plur.	Doceremus,	eretis,	erent.

Præterito perfecto, Cùm

Sing.	Docuerim,	eris,	erit.
Plur.	Docuerimus,	eritis,	erint.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing.	Docuissem,	isses,	isset.
Plur.	Docuissemus,	issetis,	issent.

Futuro, Cùm

Sing.	Docuero,	eris,	erit.
Plur.	Docuerîmus,	erîtis,	erint.

INFINITIVO *modo, sine Numeris & Personis, tempore præsenti, & præterito imperfecto,* Docere.
Præterito perfecto & plus quàm perfecto, Docuisse.
Futuro, Doctorum esse.
Gerundia sunt tria: Docendi, docendo, docendum.

Supina

Supina duo: *vt* Doctum, doctu.

Participia duo: { *Præsens* : *vt* Docens. / *Futurum* : *vt* Docturus. }

SECVNDA CONIVGATIO VERBORVM IN OR.

INDICATIVO *modo, tempore præsenti.*

Sing.	Doceor,	êris, *vel* êre,	etur.
Plur.	Docemur,	emini,	entur.

Præterito imperfecto.

Sing.	Docêbar,	ebâris, *vel* ebâre,	ebâtur.
Plur.	Docebamur,	ebamini,	ebantur.

Præterito perfecto.

Sing. Doctus sum, *vel* fui; es, *vel* fuisti; est, *vel* fuit.

Plur. Docti sumus, *vel* fuimus; estis, *vel* fuistis; sunt, fuerunt, *vel* fuêre.

Præterito plus quàm perfecto.

Sing. Doctus eram, *vel* fueram; eras, *vel* fueras; erat, *vel* fuerat.

Plur. Docti eramus, *vel* fueramus; eratis, *vel* fueratis; erant, *vel* fuerant.

Futuro.

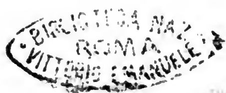
Sing.	Docebor,	eberis, *vel* ebere,	ebitur.
Plur.	Docebimur,	ebimini,	ebuntur.

IMPERATIVO *modo, tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam.*

Sing.		Docere,	doceatur.
Plur.	Doceamur,	emini,	eantur.

Futuro.

Sing.		Docetor tu,	docetor ille.
Plur.	Doceamur,	eminor,	entor.

OPTATIVO *modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing.	Docerer,	ereris, *vel* erere,	eretur.
Plur.	Doceremur,	eremini,	erentur.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing. Doctus sim, *vel* fuerim; sis, *vel* fueris; sit, *vel* fuerit.
Plur. Docti simus, *vel* fuerimus; sitis, *vel* fueritis; sint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing. Doctus essem, *vel* fuissem; esses, vel fuisses; esset, *vel* fuisset.
Plur. Docti essemus, *vel* fuissemus; essetis, *vel* fuissetis; essent, *vel* fuissent.

Futuro, Vtinam

Sing.	Docear.	earis, *vel* eare,	eatur.
Plur.	Doceamur,	eamini.	eantur.

CONIVNCTIVO *modo, tempore præsenti, Cùm*

Sing.	Docear,	earis, *vel* eare,	eatur.
Plur.	Doceamur,	eamini.	eantur.

Præterito imperfecto, Cùm

Sing.	Docerer,	citeris *vel* erere,	eretur.
Plur.	Doceremur,	eremini,	erentur.

Præterito perfecto, Cùm

Sing. Doctus sim, *vel* fuerim; sis, *vel* fueris; sit, *vel* fuerit
Plur. Docti simus, *vel* fuerimus; sitis, vel fueritis; sint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto. Cùm

Sing. Doctus essem, *vel* fuissem; esses, *vel* fuisses; esset, *vel* fuisset.
Plur. Docti essemus, *vel* fuissemus; essetis, *vel* fuissetis; essent, *vel* fuissent.

Futuro,

Futuro, Cùm

Sing. Doctus ero, *vel* fuero; eris, *vel* fueris; erit, *vel* fuerit.

Plur. Docti erimus, *vel* fuerîmus; eritis, *vel* fuerîtis; erunt, *vel* fuerint.

INFINITIVO *modo, sine Numeris & Personis, tempore præsenti, & præterito imperfecto,* Doceri.

Præterito perfecto & plus quàm perfecto, Doctum esse, *vel* fuisse.

Futuro, Doctum iri, *vel* Docendum esse.

Participia duo: { *Præteritum:* *vt* Doctus. *Futurum:* *vt* Docendus.

TERTIA CONIVGATIO
VERBORVM IN O.

INDICATIVO *modo, tempore præsenti,*

Sing.	Lego,	is,	it.
Plur.	Legimus,	itis,	unt.

Præterito imperfecto,

Sing.	Legebam,	ebas,	ebat.
Plur.	Legebamus,	ebatis,	ebant.

Præterito perfecto,

Sing.	Legi,	isti,	it.
Plur.	Legimus,	istis,	êrunt *vel* êre.

Præterito plus quàm perfecto,

Sing.	Legeram,	eras,	erat.
Plur.	Legeramus,	eratis,	erant.

Futuro,

Sing.	Legam,	es,	et.
Plur.	Legemus,	etis,	ent.

IMPERATIVO *modo, tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam.*

Sing.		Lege,	legat.
Plur.	Legamus,	ite,	ant.

Futuro.

Sing.		Legito tu,	legito ille.
Plur.	Legamus,	itote,	unto.

OPTATIVO *modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing.	Legerem,	eres,	eret.
Plur.	Legeremus,	eretis,	erent.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing.	Legerim,	eris,	erit,
Plur.	Legerimus,	eritis,	erint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing.	Legiſſem,	iſſes,	iſſet.
Plur.	Legiſſemus,	iſſetis,	iſſent.

Futuro, Vtinam

Sing.	Legam,	as,	at.
Plur.	Legamus,	atis,	ant.

CONIVNCTIVO *modo, tempore Præsenti, Cùm*

Sing.	Legam,	as,	at.
Plur.	Legamus,	atis,	ant.

Præterito Imperfecto, Cùm

Sing.	Legerem,	eres,	eret.
Plur.	Legeremus,	eretis,	erent.

Præterito perfecto, Cùm

Sing.	Legerim,	eris,	erit.
Plur.	Legerimus,	eritis,	erint.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing.	Legiſſem,	iſſes,	iſſet.
Plur.	Legiſſemus,	iſſetis,	iſſent.

Futuro, Cùm

Sing.	Legero,	eris,	erit.
Plur.	Legerîmus,	erîtis,	erint.

INFINI-

INFINITIVO *modo, sine Numeris & Personis, tempore præsenti, & Præterito Imperfecto*, Legere.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Legisse. *Futuro*, Lecturum esse.

Gerundia sunt tria: Legendi, legendo, legendum.

Supina duo: *vt* Lectum, Lectu.

Participia duo: { *Præsens*: *vt* Legens. *Futurum*: *vt* Lecturus. }

TERTIA CONIVGATIO
VERBORVM IN OR.

INDICATIVO *modo, tempore præsenti,*

Sing.	Legor,	eris, *vel* ere,	itur.
Plur.	Legimur,	imini,	untur.

Præterito imperfecto,

Sing.	Legebar,	ebâris, *vel* ebâre,	ebâtur.
Plur.	Legebamur,	ebamini,	ebantur.

Præterito perfecto,

Sing. Lectus sum, *vel* fui; es, *vel* fuisti; est, *vel* fuit.

Plur. Lecti sumus, *vel* fuimus; estis, *vel* fuistis; sunt, fuerunt, *vel* fuere.

Præterito plus quàm perfecto,

Sing. Lectus eram *vel* fueram; eras, *vel* fueras; erat, *vel* fuerat.

Plur. Lecti eramus, *vel* fueramus; lecti eratis, *vel* fueratis; lecti erant, *vel* fuerant.

Futuro,

Sing.	Legar,	eris, *vel* ere,	etur.
Plur.	Legemur,	emini,	entur.

IMPERATIVO *modo, tempore præsenti, ad secundam, & tertiam personam.*

Sing.		Legere,	legatur.
Plur.	Legamur,	imini,	antur.

Futuro.

Sing. Legitor tu, legitor ille.
Plur. Legamur, iminor, untor.

OPTATIVO *modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing. Legerer, ereris, *vel* erere, eretur.
Plur. Legeremur, eremini, erentur.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing. Lectus sim, *vel* fuerim; sis, *vel* fueris; sit, *vel* fuerit.
Plur. Lecti simus, *vel* fuerimus; sitis, vel fueritis; sint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing. Lectus essem, *vel* fuissem; esses, *vel* fuisses, esset, *vel* fuisset.
Plur. Lecti essemus, *vel* fuissemus; essetis, *vel* fuissetis, essent, *vel* fuissent.

Futuro, Vtinam

Sing. Legar, aris, *vel* are, atur.
Plur. Legamur, amini, antur.

CONIVNCTIVO *modo, tempore præsenti, Cùm*

Sing. Legar, aris, *vel* are, atur.
Plur. Legamur, amini, antur.

Præterito imperfecto, Cùm

Sing. Legerer, ereris, *vel* erere, eretur.
Plur. Legeremur, eremini, erentur.

Præterito perfecto, Cùm

Sing. Lectus sim, *vel* fuerim; sis, *vel* fueris; sit, *vel* fuerit.
Plur. Lecti simus, *vel* fuerimus; sitis, *vel* fueritis; sint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing. Lectus essem, *vel* fuissem; esses, *vel* fuisses; esset, *vel* fuisset.

Plur.

Plur. Lecti essemus, *vel* fuissemus; essetis, *vel* fuissetis; essent, *vel* fuissent.

Futuro, Cùm

Sing. Lectus ero, *vel* fuero; eris, *vel* fueris; erit, *vel* fuerit.

Plur. Lecti erimus, *vel* fuerîmus; eritis, *vel* fuerîtis; erunt, *vel* fuerint.

INFINITIVO *modo, sine Numeris & Personis, tempore præsenti, & Præterito imperfecto,* Legi.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Lectum esse, *vel* fuisse.

Futuro, Lectum iri, *vel* Legendum esse.

Participia duo: { *Præteritum: vt* Lectus. *Futurum: vt* Legendus.

QVARTA CONIVGATIO VERBORVM IN O.

INDICATIVO *modo, tempore præsenti.*

Sing.	Audio,	is,	it.
Plur.	Audimus,	itis,	iunt.

Præterito imperfecto,

Sing.	Audiebam,	iebas,	iebat.
Plur.	Audiebamus,	iebatis,	iebant.

Præterito perfecto,

Sing.	Audiui,	isti,	it.
Plur.	Audiuimus,	istis,	erunt, *vel* ere.

Præterito plus quàm perfecto,

Sing.	Audiueram,	eras,	erat.
Plur.	Audiueramus,	eratis,	erant.

Futuro.

Sing.	Audiam,	ies,	iet.
Plur.	Audiemus,	ietis,	ient.

IMPE-

IMPERATIVO *modo, tempore præſenti, ad ſecundam, & tertiam perſonam.*

Sing.		Audi,	audiat.
Plur.	Audiamus,	ite,	iant.

Futuro,

Sing.		Audito tu,	audito ille.
Plur.	Audiamus,	itote,	iunto.

OPTATIVO *modo, tempore præſenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing.	Audirem,	ires,	iret.
Plur.	Audiremus,	iretis,	irent.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing.	Audiuerim,	eris,	erit.
Plur.	Audiuerimus,	eritis,	erint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing.	Audiuiſſem,	iſſes,	iſſet.
Plur.	Audiuiſſemus,	iſſetis,	iſſent.

Futurò, Vtinam

Sing.	Audiam,	ias,	iat.
Plur.	Audiamus,	iatis,	iant.

CONIVNCTIVO *modo, tempore præſenti, Cùm*

Sing.	Audiam,	ias,	iat.
Plur.	Audiamus,	iatis,	iant.

Præterito imperfecto, Cùm

Sing.	Audirem,	ires,	iret.
Plur.	Audiremus,	iretis,	irent.

Præterito perfecto, Cùm

Sing.	Audiuerim,	eris,	erit.
Plur.	Audiuerimus,	eritis,	erint.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing.	Audiuiſſem,	iſſes,	iſſet.
Plur.	Audiuiſſemus,	iſſetis,	iſſent.

Futuro,

Futuro, Cùm

Sing.	Audiuero,	eris,	erit.
Plur.	Audiuerîmus,	erîtis,	erint.

INFINITIVO *modo sine Numeris & personis, tempore præsenti, & præterito imperfecto,* Audire.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Audiuisse.

Futuro, Auditurum esse.

Gerundia sunt tria: Audiendi, audiendo, audiendum.

Supina duo: vt Auditum, Auditu.

Participia duo: { *Præsens; vt* Audiens. *Futurum; vt* Auditurus.

QVARTA CONIVGATIO

VERBORVM IN OR.

INDICATIVO *modo tempore præsenti.*

Sing.	Audior,	iris, *vel* ire,	itur.
Plur.	Audimur,	imini,	iuntur.

Præterito imperfecto,

Sing.	Audiebar,	iebaris, *vel* iebare,	iebatur.
Plur.	Audiebamur,	iebamini,	iebantur.

Præterito perfecto,

Sing. Auditus sum, *vel* fui; es, vel fuisti; est, *vel* fuit.

Plur. Auditi sumus, *vel* fuimus; estis, *vel* fuistis; sunt, fuerunt, *vel* fuere.

Præterito plus quàm perfecto,

Sing. Auditus eram, *vel* fueram; eras, *vel* fueras; erat, *vel* fuerat.

Plur. Auditi eramus, *vel* fueramus; eratis, *vel* fueratis; erant, *vel* fuerant.

Futuro.

Sing.	Audiar,	ieris, *vel* iere,	ietur.
Plur.	Audiemur,	iemini,	ientur.

IMPE-

IMPERATIVO *modo, tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam.*

Sing.		Audire,	audiatur.
Plur.	Audiamur,	imini,	antur.

Futuro.

Sing.		Auditor tu,	auditor ille.
Plur.	Audiamur,	iminor,	untor.

OPTATIVO *modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing.	Audirer,	ireris, *vel* irere,	iretur.
Plur.	Audiremur,	iremini,	irentur.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing. Auditus sim, *vel* fuerim; sis, *vel* fueris; sit, *vel* fuerit.

Plur. Auditi simus, *vel* fuerimus; sitis, *vel* fueritis; sint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing. Auditus essem, *vel* fuissem; esses, *vel* fuisses; esset, *vel* fuisset.

Plur. Auditi essemus, *vel* fuissemus; essetis, *vel* fuissetis; essent, *vel* fuissent.

Futuro, Vtinam

Sing.	Audiar,	iaris, *vel* iare,	iatur.
Plur.	Audiamur,	iamini,	iantur.

CONIVNCTIVO *modo, tempore Præsenti, Cùm*

Sing.	Audiar,	iaris, *vel* iare,	iatur.
Plur.	Audiamur,	iamini,	iantur.

Præterito Imperfecto, Cùm

Sing.	Audirer,	ireris, *vel* irere,	iretur.
Plur.	Audiremur,	iremini,	irentur.

Præterito perfecto, Cùm

Sing. Auditus sim, *vel* fuerim; sis, *vel* fueris; sit, *vel* fuerit.

Plur.

Plur. Auditi simus, *vel* fuerimus; sitis, *vel* fueritis; sint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing. Auditus essem, *vel* fuissem; esses, *vel* fuisses; esset, *vel* fuisset.

Plur. Auditi essemus, *vel* fuissemus; essetis, *vel* fuissetis; essent, *vel* fuissent.

Futuro, Cùm

Sing. Auditus ero, *vel* fuero; eris, *vel* fueris; erit, *vel* fuerit.

Plur. Auditi erimus, *vel* fuerimus; eritis, *vel* fueritis; erunt, *vel* fuerint.

INFINITIVO *modo sine Numeris & personis, tempore præsenti, & præterito imperfecto,* Audiri.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Auditum esse, *vel* fuisse.

Futuro, Auditum iri, *vel* Audiendum esse.

Participia duo sunt: { *Præteritum: vt* Auditus. *Futurum: vt* Audiendus.

INFLEXIO VERBORVM quorundam Anomalorum,

Hoc est, Dissimilium, *seu* Inæqualium: *vulgus appellat* Irregularia.

FERO.

INDICATIVO *modo, tempore præsenti.*

Sing.	Fero,	fers,	fert.
Plur.	Ferimus,	fertis,	ferunt.

Præterito imperfecto.

Sing. Ferebam, ebas, *&c. vt* Legebam.

Præterito Perfecto,

Sing. Tuli, tulisti, *&c. vt* Legi.

Præter-

Præterito plus quàm perfecto.

Sing.	Tuleram, tuleras, *&c. vt* Legeram.		

Futuro.

Sing.	Feram, feres, feret, *&c. vt* Legam, es.		

IMPERATIVO *modo, tempore præsenti, ad secundam & tertiam personam.*

Sing.		Fer,	ferat.
Plur.	Feramus,	ferte,	ferant.

Futuro.

Sing.		Ferto tu,	ferto ille.
Plur.	Feramus,	fertote,	ferunto.

OPTATIVO *modo, tempore præsenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing.	Ferrem,	ferres,	ferret.
Plur.	Ferremus,	ferretis,	ferrent.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing.	Tulerim,	eris,	erit.
Plur.	Tulerimus,	eritis,	erint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing.	Tulissem, *&c. vt* Legissem.		

Futuro, Vtinam

Sing.	Feram,	as,	at: *vt* Legam.

CONIVNCTIVO *modo, tempore præsenti, Cùm*

Sing. Feram, *&c.*

Præterito imperfecto, Cùm

Sing. Ferrem, ferres, *&c.*

Præterito perfecto, Cùm

Sing. Tulerim, *vt* Legerim.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing. Tulissem, *&c.*

Futuro, Cùm

Sing. Tulero, *vt* Legero.

INFI-

INFINITIVO *modo, sine Numeris & personis, tempore Præsenti, & Præterito Imperfecto*, Ferre.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Tulisse.

Futuro, Laturum esse.

Gerundia: Ferendi, ferendo, ferendum.

Supina: Latum, latu.

Participia: Ferens, & laturus.

FEROR.

INDICATIVO *modo, tempore præsenti*,

Sing. Feror, ferris *vel* ferre, fertur.

Plur. Ferimur, ferimini, feruntur.

Præterito Imperfecto,

Sing. Ferebar, aris, *vel* are, *&c*.

Præterito perfecto,

Sing. Latus sum, *vel* fui, *vt* Lectus sum, *vel* fui,

Præterito plus quàm perfecto,

Sing. Latus eram, *vel* fueram; *vt* Lectus eram, *vel* fueram.

Futuro.

Sing. Ferar, ferêris, *&c*. *vt* Legar, eris.

IMPERATIVO *modo, tempore Præsenti, ad secundam, & tertiam Personam*.

Sing. Ferre, feratur,

Plur. Feramur, ferimini, ferantur.

Futuro.

Sing. Ferto tu, fertor ille.

Plur. Feramur, feriminor, feruntor.

OPTATIVO *modo, Tempore præsenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing. Ferrer, ferreris, *vel* ferrere, ferretur.

Plur. Ferremur, ferremini, ferrentur.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing. Latus sim *vel* fuerim; sis *vel* fueris; sit, *vel* fuerit.
Plur. Lati simus, *vel* fuerimus; sitis, *vel* fueritis; sint, *vel* fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing. Latus essem, *vt* Lectus essem.

Futuro, Vtinam

Sing. Ferar, aris, *&c.*

CONIVNCTIVO *modo, tempore præsenti,* Cùm

Sing. Ferar, aris, *&c.*

Præterito imperfecto, Cùm

Sing. Ferrer, Ferreris, *&c.*

Præterito perfecto, Cùm

Sing. Latus sim, *vt* Lectus sim.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing. Latus essem, *&c.*

Futuro, Cùm

Sing. Latus ero, *vt* Lectus ero.

INFINITIVO *modo, sine Numeris & Personis, tempore præsenti, & Præterito imperfecto,* Ferri.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Latum esse, *vel* fuisse.

Futuro, Latum iri, *vel* Ferendum esse.

Participia duo: Latus, & Ferendus.

SVM.

INDICATIVO *modo, tempore præsenti.*

Sing.	Sum,	es,	est.
Plur.	Sumus,	estis,	sunt.

Præterito imperfecto,

Sing.	Eram,	eras,	erat.
Plur.	Eramus,	eratis,	erant.

Præteri-

Præterito perfecto,

Sing.	Fui,	fuiſti,	fuit.
Plur.	Fuimus,	fuiſtis,	fuerunt, *vel* fuere.

Præterito plus quàm perfecto,

Sing.	Fueram,	fueras,	fuerat.
Plur.	Fueramus,	fueratis,	fuerant.

Futuro.

Sing.	Ero,	eris,	erit.
Plur.	Erimus,	eritis,	erunt.

IMPERATIVO *modo, tempore præſenti, ad ſecundam, & tertiam perſonam.*

Sing.		Sis, *vel* es,	ſit.
Plur.	Simus,	ſitis *vel* eſte,	ſint.

Futuro,

Sing.		Eſto tu,	eſto ille.
Plur.	Simus,	eſtote,	ſunto.

OPTATIVO *modo, tempore præſenti, & præterito imperfecto, Vtinam*

Sing.	Eſſem,	eſſes,	eſſet.
Plur.	Eſſemus,	eſſetis,	eſſent.

Præterito perfecto, Vtinam

Sing.	Fuerim,	fueris,	fuerit.
Plur.	Fuerimus,	fueritis,	fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Vtinam

Sing.	Fuiſſem,	fuiſſes,	fuiſſet.
Plur.	Fuiſſemus,	fuiſſetis,	fuiſſent.

Futuro, Vtinam

Sing.	Sim,	ſis,	ſit.
Plur.	Simus,	ſitis,	ſint.

CONIVNCTIVO *modo, tempore Præſenti, Cùm*

Sing.	Sim,	ſis,	ſit.
Plur.	Simus,	ſitis,	ſint.

Apud Comicos: Siem, ſies, ſiet.

Præterito imperfecto, Cùm

Sing.	Eſſem,	eſſes,	eſſet.
Plur.	Eſſemus,	eſſetis,	eſſent.

Præterito perfecto, Cùm

Sing.	Fuerim,	fueris,	fuerit.
Plur.	Fuerimus,	fueritis,	fuerint.

Præterito plus quàm perfecto, Cùm

Sing.	Fuiſſem,	fuiſſes,	fuiſſet.
Plur.	Fuiſſemus,	fuiſſetis,	fuiſſent.

Futuro, Cùm

Sing.	Fuero,	fueris,	fuerit.
Plur.	Fuerimus,	fueritis,	fuerint.

INFINITIVO *modo, ſine Numeris & perſonis, tempore Præſenti, & præterito imperfecto,* Eſſe.

Præterito perfecto, & plus quàm perfecto, Fuiſſe.

Futuro proprio caret: cuius loco vti licebit Infinitiuo, Fore, *vel* futurum eſſe.

Gerundiis, & Supinis caret.

Participium vnum eſt: Futurus, a, um.

VOLO.

INDICATIVO *modo, tempore Præſenti:*

Sing.	Volo,	vis,	vult.
Plur.	Volumus,	vultis,	volunt.

Præterito Imperfecto.

Sing.	Volebam,	as,	at, *&c.*

Præterito perfecto.

Sing.	Volui,	iſti,	it, *&c.*

Præterito plus quàm Perfecto,

Sing.	Volueram,	as,	at, *&c.*

Futuro,

Sing.	Volam,	es,	et.
Plur.	Emus,	etis,	ent.

IMPE-

IMPERATIVO *caret: cuius loco vtimur præsenti Coniunctiui, seu Subiunctiui*, Velis, velit, *&c. Vt si dicas*, fac Velis.

OPTATIVO *modo, tempore Præsenti,*

Sing.	Vellem,	es,	et, *&c.*

Præterito perfecto.

Sing.	Voluerim,	is,	it, *&c.*

Præterito plus quàm perfecto,

Sing.	Voluissem,	es,	et.

Futuro.

Sing.	Velim,	is,	it, *&c.*

CONIVNCTIVO *modo, tempore præsenti,*

Sing.	Velim,	is,	it, *&c.*

Præterito Imperfecto,

Sing.	Vellem,	es,	et, *&c.*

Præterito perfecto,

Sing.	Voluerim.	is.	it, *&c.*

Præterito plus quàm perfecto.

Sing.	Voluissem,	es,	et, *&c.*

Futuro.

Sing.	Voluero,	is,	it, *&c.*

INFINITIVO *modo, sine Numeris & personis, tempore Præsenti, & præterito Imperfecto*, Velle.

Præterito perfecto & plus quàm perfecto, Voluisse.

Futuro, caret.

Gerundia rara sunt: Volendi, do, dum.

Supinis caret.

Participium est, Volens.

NOLO.

INDICATIVO, Nolo, non vis, non vult.
Plur. Nolumus, non vultis, nolunt.

Imperfecto,	Nolebam, *&c.*
Perfecto,	Nolui, *&c.*
Plus quàm perfecto,	Nolueram, *&c.*
Futuro,	Nolam, es, et, *&c.*
IMPERATIVO,	Noli. *Plur.* Nolite.
Futuro,	Nolito. *Plur.* Nolitote.
OPTATIVO,	Nollem, *&c.*
Perfecto.	Noluerim, *&c.*
Plus quàm perfecto:	Noluiſſem, *&c.*
Futuro,	Nolim, *&c.*
CONIVNCTIVO,	Nolim, *&c.*
Imperfecto,	Nollem, *&c.*
Perfecto,	Noluerim, *&c.*
Plus quàm perfecto,	Noluiſſem, *&c.*
Futuro,	Noluero, *&c.*
INFINITIVO,	Nolle.
Perfecto,	Noluiſſe.

Participium eſt, Nolens *apud Lucanum.*

MALO.

INDICATIVO, Malo, mauis, mauult.
Pluraliter, Malumus, mauultis, malunt.
Imperfecto, Malebam, *&c.*
Perfecto, Malui, *&c.*
Plus quàm perfecto, Malueram, *&c.*
Futuro, Malam, es, *&c.*

IMPERATIVO *caret: cuius tamen loco* Malis *legitur: vt* fac malis.

Martialis, *Quod ſis eſſe velis, nihilq; malis.*

OPTA-

OPTATIVO, Mallem, *&c.*
Perfecto, Maluerim, *&c.*
Plus quàm perfecto. Maluiſſem, *&c.*
Futuro, Malim, *&c.*
CONIVNCTIVO, Malim, *&c.*
Imperfecto, Mallem, *&c.*
Perfecto, Maluerim, *&c.*
Plus quàm perfecto, Maluiſſem, *&c.*
Futuro, Maluero, *&c.*
INFINITIVO, Malle.
Perfecto, Maluiſſe.
Ceteris caret.

Sunt & alia verba Anomala: vt, Edo, Fio, Eo, Queo, Veneo: *quorum inflexio reiecta eſt ſub finem lib.* II. *de Etymologia.*

DE VERBIS IMPERSONALIBVS.

IMPERSONALIA, *tum Actiuæ, tum paſſiuæ vocis, flectuntur tantùm per tertias perſonas numeri ſingularis.*

Exempla ſunt: Vacat, Decet, Contingit, Expedit, Statur, Sedetur, Legitur, Dormitur.

Actiuæ Vocis Imperſonalia carent Futuris Imperatiui, *&* Infinitiui.

Item, Supinis, Gerundiis, *&* Participiis.

CONTINGIT, *vt* Legit.

INDICATIVO, Contingit, Contingebat, Contigit, Contigerat, Continget.

IMPERATIVO, Contingat *tantùm.*

OPTATIVO, Contingeret, Contigerit, Contigiſſet, Contingat.

CONIVNCTIVO, Contingat, Contingeret, Contigerit, Contigiſſet, Contigerit.

INFINITIVO, Contingere, Contigiſſe, *Ceteris caret*.

ITVR, *vt* Auditur.

INDICATIVO, Dormitur, Dormiebatur, Dormitum eſt *vel* fuit; Dormitum erat, *vel* fuerat; Dormietur.

IMPERATIVO, Dormiatur *tantùm*.

OPTATIVO, Dormiretur, Dormitum ſit *vel* fuerit; Dormitum eſſet, *vel* fuiſſet; Dormiatur.

CONIVNCTIVO, Dormiatur, Dormiretur: Dormitum ſit, *vel* fuerit: Dormitũ eſſet, *vel* fuiſſet; Dormitum erit, *vel* fuerit.

INFINITIVO, Dormiri; Dormitum eſſe, *vel* fuiſſe: Dormitum iri.

RVDI-

RVDIMENTORVM CAPVT II.

DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS.

Quid est Grammatica?

Grammatica est ars, quæ purè & emendatè loquendi & scribendi rationem tradit.

Vnde nomen habet Grammatica? *A litteris, quas Græci vocant* Grammata.

Quot sunt litteræ: *Viginti tres.* Quæ?

a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ, t, v, x, y, z.

Quomodo diuiduntur litteræ? *In Vocales & Consonantes.*

Quot sunt Vocales? *Quinque Latinæ,* a, e, i, o, u. *& vna Græca* y.

Quot sunt Consonantes? *Omnes reliquæ, præter Vocales, & litteram* H, *quæ magis aspirationis nota videtur.*

Ex duabus Vocalibus fiunt Diphthongi.

Quot sunt Diphthongi? *Quatuor.*
- æ, *vt* Cælum.
- œ, *vt* Pœna.
- au, *vt* Aura.
- eu, *vt* Eurus.

Quibus addi possunt
- ei, *vt* Hei, eia.
- ai, *vt* Aiax.
- oi, *vt* Troia.
- yi, *vt* Harpyia.

Quid fit ex litteris? *Syllaba. vt* De, us.

Quid fit ex Syllabis? *Dictio, vt,* Deus.

Quid fit ex Dictionibus? *Oratio, vt* Deus est summum bonum.

Quot sunt partes Orationis? *Octo.* Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Aduerbium, Coniunctio, Præpositio, Interiectio.

Quot sunt partes Declinabiles? *Quatuor.* Nomen, Pronomen, Verbum, Participium.

Quot sunt partes Indeclinabiles? *Quatuor.* Aduerbium, Coniunctio, Præpositio, Interiectio.

DE NOMINE.

Quid est Nomen?

NOMEN *est pars Orationis, quæ cum casu rem aliquam significat sine tempore.*

vt, Ioannes, Homo, Bonus, Fortis.

Quot accidunt Nomini? *Octo.* { Qualitas, Genus, Numerus, Casus, Declinatio, Comparatio, Species, & Figura.

Vnde cognoscitur Nominis Qualitas? *Ex diuisione Nominis.*

Quotuplex est Nomen? *Duplex*: Substantiuum, & Adiectiuum.

Quid est Nomen {
Substantiuum? *Quod cum Verbo absoluit orationem: vt* Equus; *dicimus enim*, Equus currit.
Adiectiuum? *Quod cum Verbo non absoluit orationem*: *vt* Albus; *quia non dicimus*, Albus currit.

Quotuplex est Nomen Substantiuum? *Duplex.* Proprium, & Appellatiuum.

Quid est Nomen {
Proprium? *Quod vni propriè tantùm conuenit*: *vt* Ioannes, Mechlinia, Brabantia.
Appellatiuum? *Quod conuenit multis*: *vt* Homo, Vrbs, Regio.

Quotu-

Quotuplex est Nomen Adiectiuũ? *Triplex.*
- *Vnius terminationis: vt* hic, & hæc, & hoc Felix.
- *Duarum terminationum: vt* hic & hæc Fortis, & hoc Forte.
- *Trium terminationum: vt* hic Bonus, hæc bona, hoc bonum.

Quot sunt Genera in Nomine? *Sex.*
- Masculinum, Femininum,
- Neutrum, Commune,
- Omne, Dubium.

Quod est Nomen generis
- Masculini? *Cui* [Hic] *præponitur in Nominatiuo: vt* hic Magister.
- Feminini? *Cui* [Hæc] *præponitur in Nominatiuo: vt* hæc Mulier.
- Neutri? *Cui* [Hoc] *præponitur in Nominatiuo: vt* hoc Animal.
- Communis? *Cui* [Hic & hæc] *præponitur in Nominatiuo: vt* hic & hæc Dux.
- Omnis? *Cui* [Hic, & hæc, & hoc] *præponitur in Nominatiuo: vt* hic, & hæc, & hoc Felix.
- Dubij? *Cui* [Hic *aut* hæc] *præponitur in Nominatiuo: vt* hic *aut* hæc Dies.

De Epicœno *vide in Supplementis lib. Quinti.*

Quot sunt Numeri? *Duo.*
- Singularis, *qui rem vnam significat: vt* Puer.
- Pluralis, *qui res plurales significat: vt* Pueri.

Quot sunt Casus? *Sex.*
- Nominatiuus, Genitiuus,
- Datiuus, Accusatiuus,
- Vocatiuus, Ablatiuus.

Quot sunt Recti? *Duo.* Nominatiuus, & Vocatiuus.

Quot sunt Obliqui? *Quatuor.* Genitiuus, Datiuus, Accusatiuus, & Ablatiuus.

Quot sunt Declinationes Nominum? *Quinque.* Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.

Quod

Quod est Nomen
- Primæ Declinationis? *Quod habet* æ *in Genitiuo: vt*, Musa, musæ.
- Secundæ Declinationis? *Quod habet* i *in Genitiuo: vt*, Magister, magistri.
- Tertiæ Declinationis? *Quod habet* Is *in Genitivo: vt*, Sermo, sermonis.
- Quartæ Declinationis? *Quod habet* Vs *in Genitiuo: vt*, Fructus, fructus.
- Quintæ Declinationis? *Quod habet* ei *in Genitiuo: vt*, Species, speciei.

Quæ Nomina comparantur? *Sola Adiectiua, quorum significatio potest augeri, vel minui: vt*, Albus, albior, albissimus.

Quot sunt gradus Comparationis? *Tres.*
- Positiuus: *vt*, Albus, niger, fortis.
- Comparatiuus: *vt*, Albior, nigrior, fortior.
- Superlatiuus: *vt*, Albissimus, nigerrimus, fortissimus.

Quotuplex est Species Nominis? *Duplex*: Primitiua, & Deriuatiua.

Quod est Nomen
- Primitiuum? *Quod à nullo deriuatur: vt* Aurum.
- Deriuatiuum? *Quod deriuatur ab alio: vt* Aureus.

Quot sunt Figuræ? *Duæ.*

Simplex, & Composita.

Quod est Nomen
- Simplicis figuræ? *Quod diuidi non potest in partes significantes: vt*, Magister.
- Compositæ figuræ? *Quod potest diuidi in partes significantes: vt*, Ludimagister.

DE

DE PRONOMINE.

Quid est Pronomen?

PRONOMEN *est quod loco Nominis ponitur, & certam ferè significat personam.*

Quot sunt Pronomina? *Octodecim.*
- Ego, Tu, Sui,
- Ille, Ipse, Iste, Hic, Is, Quis, *vel* qui.
- Cuius, Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.
- Cuias, Nostras, Vestras.

Quot accidunt Pronomini? *Octo.*
- Genus, Numerus, Casus,
- Declinatio, Persona,
- Species, Figura, Qualitas.

Quot sunt Genera Pronominum? *Quatuor.*
- *Masculinum: vt* Ille.
- *Femininum: vt* Illa.
- *Neutrum: vt* Illud.
- *Omne: vt* Nostras,

Quot sunt Numeri? *Duo.*
- *Singularis: vt,* Ego, Tu, Ille.
- *Pluralis: vt,* Nos, Vos, Illi.

Quot sunt Casus in Pronomine? *Totidem quot in Nomine, nempe sex.*

Quot Pronomina habent Vocatiuum? *Quatuor.* Tu, Meus, Noster, & Nostras. *Reliqua carent Vocatiuo;* Sui *etiam Nominatiuo.*

Quot sunt Declinationes Pronominum? *Quatuor: Prima, Secunda, Tertia, Quarta.*

Quæ sunt Pronomina
- Primæ Declinationis? Ego, Tu, Sui.
- Secundæ Declinationis? Ille, Ipse, Iste, Hic, Is, Quis, *vel* qui.
- Tertiæ Declinationis? Cuius, a, um, Meus, Tuus, Suus, Noster, & Vester.
- Quartæ Declinationis? Cuias, Nostras, & Vestras.

Quot

Quot sunt Personæ? *Tres.*
- Prima, *quæ dicit*: *vt* Ego, Nos.
- Secunda, *cui dicitur*: *vt* Tu, Vos.
- Tertia, *de qua dicitur*: *vt* Ille, illi.
- *Et omnia reliqua, non solùm Pronomina; verumetiam Nomina, & Participia.*

Quot sunt Species Pronominum? *Duæ.* Primitiua, & Deriuatiua.

Quot sunt Pronomina
- Primitiuæ Speciei? *Nouem.* Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, quis, *vel* qui.
- Deriuatiuæ Speciei? *Nouem.* Cuius, meus, tuus, suus, noster, vester, cuias, nostras vestras.

Vnde deriuantur, Meus, Noster, & Nostras? *Ab* Ego.

Vnde deriuantur, Tuus, Vester, & Vestras? *A* Tu.

Vnde deriuatur Suus? *à* Sui.

Vnde deriuantur, Cuius, & Cuias? *à* Quis.

Quot sunt Figuræ? *Duæ.*
- Simplex: *vt* Ego, Is, Quis; *& reliqua quindecim Pronomina.*
- Composita: *vt* Egomet, Idem, Ecquis?

Qualitas, *Pronominis significationem, officium, & vsum indicat.*

Quæ sunt Pronomina
- Demonstratiua? *Hæc quinque*; Ego, tu, hic, iste, ille.
- Relatiua? *Hæc quatuor*: Qui, is, ipse, ille.
- Interrogatiua? *Hæc tria*: Quis? Cuius? Cuias?
- Possessiua? *Sex.* Cuius? meus, tuus, suus, noster, vester.
- Gentilia, *seu* Patria? *Tria*: Cuias, Nostras, & Vestras.
- Reciproca? *Duo*: Sui, & Suus, *de quibus in Syntaxi.*

DE VERBO.

Quid est Verbum?

VERBVM *est quod cum tempore, & sine casu, agere, pati, aut neutrum significat:* *Vt* Doceo, Doceor, Iaceo.

Quot accidunt Verbo? *Octo.* { Coniugatio, Genus, Modus, Tempus, Numerus, Persona, Forma, & Figura.

Quot sunt Verborum Coniugationes? *Quatuor* Prima, Secunda, Tertia, Quarta.

Quod est Verbum {
Primæ Coniugationis? *Quod habet á longum ante* Re *in Infinitiuo: vt* Amare.
Secundæ Coniugationis? *Quod habet* E *longũ ante* Re *in Infinitiuo: vt* Docere.
Tertiæ Coniugationis? *Quod habet* E *breue ante* Re *in Infinitiuo: vt* Legere.
Quartæ Coniugationis? *Quod habet* I *longum ante* Re *in Infinitiuo: vt* Audire.

Coniugatio Verborum in Or *cognoscitur ex secunda persona præsentis temporis Indicatiui modi: vt* Osculor, oscularis, Medeor, mederis, Sequor, sequeris, Molior, moliris.

Quot sunt Genera Verborum? *Quinque:* Actiuum, Passiuum, Neutrum, Deponens, Commune.

Quid est Verbum {
Actiuum? *Quod desinit in* O, *& potest* R *assumere: vt* Amo, Doceo.
Passiuum? *Quod desinit in* Or, *& potest* R *deponere: vt* Amor, Doceor.
Neutrum? *Quod in* O *desinens, non potest* R *assumere: vt* Sto, Sedeo.

Quid

Quid est Verbum
- Deponens? *Quod in* Or *desinens, non potest* R *deponere, & vnam tantùm habet significationem: vt,* Sequor, Nascor.
- Commune? *Quod in* Or *desinens, non potest* R *deponere, & tam agere quàm pati significat: vt,* Osculor, Criminor, Frustror.

Quomodo differt Verbum Passiuum à Deponenti? *Passiuo rectè addi potest Ablatiuus agentis cum Præpositione* A, *vel* Ab : *vt*, Amor à patre : *Deponenti verò non potest addi talis Ablatiuus.*

Quot sunt Modi? *Quinque.*
- *Indicatiuus,*
- *Imperatiuus,*
- *Optatiuus,*
- *Coniunctiuus,*
- *Infinitiuus.*

Quot sunt Modi finiti? *Quatuor primi: Indicatiuus, Imperatiuus, Optatiuus, Coniunctiuus.*

Quot sunt Modi infiniti? *Vnus Infinitiuus.*

Quot sunt Tempora *Quinque.*
- *Præsens: vt,* Amo, **Ick heb lief,** *i'aime.*
- *Præteritum*
  - *Imperfectum: vt* Amabam, **ic hadde lief,** *i'aimoi.*
  - *Perfectum: vt* Amaui, **Ick heb lief gehadt,** *i'ay aimé.*
  - *Plus quàm perfectum: vt,* Amaueram, **Ick hadde lief gehadt/** *i'auoy aimé.*
- *Futurum: vt* Amabo, **Ick sal lief hebben/** *i'aimeray.*

Quæ Tempora formantur à Præterito perfecto? *Hæc quinque quæ desinunt in* Ram, SSem, Rim, Ro, SSe.

Quæ Tempora formantur à præsenti? *Reliqua omnia.*

Quot sunt Numeri? *Duo.*
- *Singularis: vt,* Amo, as, at.
- *Pluralis: vt,* Amamus, atis, ant.

Quot

Quot sunt Personæ? *Tres.*
- *Prima: vt* Amo, amamus.
- *Secunda: vt* Amas, amatis.
- *Tertia: vt* Amat, amant.

Quotuplex est Forma, *seu* Species Verborum? *Duplex:* Primitiua, *seu* Perfecta; *&* Deriuatiua, *seu* Imperfecta.

Forma
- Primitiua: *vt* Amo, Doceo, Lego, Audio, Fero, *&c.*
- Deriuatiua est triplex:
  - Frequentatiua, *quæ desinit in* To, So, Xo: *vt* Rogito, Pulso, Nexo.
  - Inchoatiua, *quæ desinit in* Sco: *vt* Calesco, Frigesco.
  - Meditatiua, *quæ desinit in* Vrio: *vt* Esurio, Dormiturio, *&c.*

II. VERBI DIVISIONES.

Quæ est prior Verbi diuisio?

Verbum est duplex:
- Absolutum, *quod sine casu reddit perfectum sensum: vt* Sto, Sedeo, Dormio.
- Transitiuum, *quod sine casu non reddit perfectũ sensum: vt* Amo, Doceo, Obedio, Misereor.

Quæ est altera Verbi diuisio?

Verbum est duplex:
- Personale, *quod in vtroque numero per tres personas coniugatur: vt* Amo, Amor, Sum, Fero, *&c.*
- Impersonale, *quod coniugatur tantùm per tertiam personam numeri Singularis: vt* Decet, Statur.

Quotuplex est Verbum Personale? *Triplex.*
- Substantiuum, *vt hæc quatuor:* Sum, Forem, Fio, *&* Existo.
- Vocatiuum, *vt hæc quinque:* Nuncupor, Appellor, Dicor, Nominor, Vocor.
- Adiectiuũ, *vt omnia reliqua, præter Substantiua & Vocatiua: vt* Amo, Doceo, Lego, *&c.*

Quotuplex est Verbum Impersonale? *Duplex.*
- Actiuæ vocis, *quod desinit in* T, *vt* Decet, Tædet, Pœnitet.
- Passiuæ vocis, *quod desinit in* Tur, *vt* Statur, Sedetur, Luditur, Itur.

DE PARTICIPIO.

Quid est Participium?

PARTICIPIVM *est nomen Verbale, quod cum casu significat certam temporis differentiam.*

Sic dictum, quòd tum Nominis, tum Verbi partem capiat; recipiens à Nomine, Genera, & Casus; *à Verbo*, Tempora & Significationem; *ab vtroque*, Numerum & Figuram.

Quot accidunt Participio? *Octo*:
- Terminatio, Formatio, Tempus, Genus, Numerus, Casus, Figura, & Significatio.

Quot sunt Terminationes Participiorum? *Septem.*
- Ans, Ens, Tus, Sus, Xus, Rus, & Dus.

Vnde formantur Participia in
- Ans & Ens? *A Præterito Imperfecto, mutando* bam, *vel* bar, *in* ns, *vt* Amabam, amans. Loquebar, loquens.
- Tus, Sus, Xus? *A Supino in* V, *addendo* S: *vt* Amatu, amatus. Læsu, læsus. Nexu, nexus.
- Rus? *A Supino in* V, *addendo* Rus: *vt* Amatu, amaturus. Doctu, docturus.
- Dus? *A Gerundio in* Di, *mutando* Di *in* Dus: *vt* Amandi, amandus. Docendi, docendus.

Quot sunt Tempora Participiorum? *Tria*:
- *Præsens, in* Ans & Ens.
- *Præteritum perfectum, in* Tus, Sus, Xus.
- *Futurum, in* Rus, & Dus.

Quot

Quot Participia formantur à Verbo

- Actiuo? *Duo:*
  - *Præsens, in* Ans, *vel* Ens *: vt* Amans, Legens.
  - *Futurum, in* Rus: *vt* Amaturus.
- Passiuo? *Duo:*
  - *Præteritum in* Tus, Sus, Xus: *vt* Amatus, Læsus, Nexus.
  - *Futurum in* Dus : *vt* Amandus.
- Neutro? *Duo:*
  - *Præsens in* Ans, *vel* Ens : *vt* Stans, Currens.
  - *Futurum in* Rus: *vt* Staturus, Cursurus.
- Deponenti? *Tria.*
  - *Præsens in* Ans, *vel* Ens: *vt* Furans, Loquens.
  - *Præteritum in* Tus, Sus, Xus : *vt* Furatus, Passus, Nixus.
  - *Futurum in* Rus : *vt* Furaturus, Locuturus, *&c.*
- Communi? *Quatuor:*
  - *Præsens in* Ans : *vt* Osculans.
  - *Præteritum in* Tus, Sus, Xus *: vt* Osculatus.
  - *Futurum in*
    - Rus: *vt* Osculaturus.
    - *&*
    - Dus : *vt* Osculandus.

Quotuplex est Significatio in Participio? *Triplex.*

- *Actiua: vt* Amans, Bibens, Loquens, Osculans, Amaturus, Bibiturus, Locuturus, Osculaturus.
- *Passiua:* Amatus, Visus, Osculandus.
- *Neutralis: vt* Stans, Otians, Sedens.

Hæc puero hoc loco suffecerint : nam Genus, Casus, *&* Numerus *ex Nominibus cognoscuntur.*

Figura *ex Verbis. Reliqua ex Supplementis lib. Quinti.*

DE ADVERBIO.

Quid est Aduerbium?

ADVERBIVM *est quod adiectum Verbo, significationem eius explanat atque implet.*

Quot accidunt Aduerbio? *Quatuor.*
- *Significatio,*
- *Comparatio,*
- *Species,*
- *Figura.*

Quot sunt Significationes in Aduerbio? *Multa.*

Quæ sunt Aduerbia
- *Loci?* Vbi, hic, istic, illic, intus, foris, suprà.
- *Temporis?* Hodie, heri, nunc, nuper, cras, perendie.
- *Numerandi?* Semel, bis, ter, decies, primum, iterum.
- *Ordinis?* Primum, deinde, adhæc, denique, postremò, iam verò.
- *Iterandi?* Rursus, *vel* um; iterum, denuo, de integro.
- *Interrogandi?* Cur? quare? quamobrem? quid? quid ita?
- *Respondendi?* Etiam, sic est, ita est.
- *Affirmandi?* Næ, certè, maximè, quid ni, cur non.
- *Confirmandi?* Planè, omnino, profectò, sanè, reuera.
- *Iurandi?* Hercle, Pol, Ædepol, Aecastor, Medius fidius.
- *Negandi?* Non, haud, nequaquam, minimè.
- *Demonstrandi?* En, Ecce.
- *Hortandi?* Eia, age, agite, agedum, sodes, obsecro.

Quæ

Quæ ſunt Aduerbia

Optandi? Vtinam, ô, ô ſi, ſic.
Probibendi? Ne, nequaquam, neutiquam.
Similitudinis? Vt, vti, velut, veluti, ſic, ſicut, ſicuti, ceu, *&c.*
Diuerſitatis? Aliter, ſecus; Aliter ac, atque, quàm: Secus ac, *&c.*
Qualitatis? Qualiter? quomodo? Bene, malè, doctè, *&c.*
Quantitatis? Multùm, parum, nimis, ſat, ſatis, affatim, *&c.*
Intendendi? Valde, adeò, vehementer, apprimè, prorſus, *&c.*
Remittendi? Vix, ægrè, ſenſim, paulatim, pedetentim, *&c.*
Accelerandi? Statim, cõfeſtim, continuò, ſubitò, illico, *&c.*
Congregandi? Simul, vnà, pariter, ſummatim.
Diuidendi? Bifariam, trifariam, vicatim, gregatim, *&c.*
Excludendi & *Separandi*? Solùm, tantùm, tantummodò, modò, ſeorſum, *&c.*
Eligendi vel Corrigendi? Potiùs, immò, præſertim, præcipuè, *&c.*
Vocandi? Heus, ô, eho, ehodum.
Reſpondendi? Hem.
Perſonalia? Quicum, mecum, tecum, ſecum, quibuſcum, nobiſcum, *&c.*
Dubitandi? Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.
Euentus? Fortè, fortuito, fortuitu, forte fortuna, caſu.
Comparandi? Magis, minùs, plurimùm, tam, & quàm.

Quot sunt in Aduerbio gradus Cōparationis? *Tres*:
- *Positiuus*: *vt* Bene, doctè, rarò, sæpè, frequenter, *&c.*
- *Comparatiuus*: *vt* Meliùs, doctiùs, rariùs, sæpiùs, *&c.*
- *Superlatiuus*: *vt* Optimè, doctissimè, rarissimè, *&c.*

Quotuplex est Species? *Duplex*:
- *Primitiua*: *vt* Hic, nunc, semel.
- *Deriuatiua*: *vt* Breuiter, *à* Breuis. Furtim, *à* Furor.

Quot sunt Figuræ? *Duæ*:
- *Simplex*: *vt* Facilè, sæpè.
- *Composita*: *vt* Difficilè, persæpè.

De Aduerbiis Loci ac Temporis dicemus plura in Supplementis lib. Quinti.

DE CONIVNCTIONE.

Quid est Coniunctio?

CONIVNCTIO *est quæ vel dictiones, vel sententias coniungit & ordinat.*

Quot accidunt Coniunctioni? *Tria*:
- Potestas,
- Figura,
- Ordo.

Quid est Potestas? *Est ipsa vis & significatio Coniunctionis.*

Quot sunt Potestates Coniunctionum? *Sex præcipuè*:
- Copulatiua, Disiunctiua,
- Discretiua, Expletiua,
- Caussalis, Rationalis.

Quæ sunt Coniunctiones
- *Copulatiuæ*? Et, que, quoque, ac, atque, etiam, cum tum, tum tum.
- *Disiunctiuæ & Dubitatiuæ*? Ve, vel, aut, siue, seu, nec, neque, vtrum, num, an, ne, necne, *&c.*
- *Discretiuæ, Aduersatiuæ, & Correctiuæ*? Sed, sed enim, at, ast, atqui, autē, quidē, verò, porrò. Etsi, tametsi, quamquam, quamuis, licet, dum-

Quæ sunt Coniunctiones

dummodo, verum, veruntamen, quin, nedum, immo, ceterùm.

His cognata sunt, Saltem, at, certè, at certè.

Expletiuæ & Approbatiuæ? Quidem, equidem, videlicet, nempe, quippe, certè, sanè, enimuero.

Caussales, Condicionales, & Rationem reddentes? Vt, vti, quo, quia, quoniam, quamobrem, nam, namque, enim; si, etsi; quatenus, præsertim, *&c.*

Quod, propterea quod, quippe, vtpote, siquidem;

Ni, nisi, præterquam; *Exceptiuæ.*

Rationales seu Collectiuæ? Ergo, ideo, igitur, ita, itaque [idcirco *vel* iccirco, quando, quocirca, quamobrem, quare, quapropter].

Quot sunt Figuræ? *Duæ:*

Simplex: vt Nam, enim, verum.

Composita: vt Namque, enimuero, veruntamen, Verumenimuero.

Quot sunt Ordines Coniunctionum? *tres.*

Præpositiuus,

Subiunctiuus, *seu* Postpositiuus;

Communis.

Quæ sunt Coniunctiones ordinis

Præpositiui? Ac, at, nam, quamquam, veruntamen, quare, sed, *&c.*

Subiunctiui seu Postpositiui? Autem, vero, quidem, quoque, enim, *&c.* Que, ve, ne, *tres coniunctiones Encliticæ.*

Communis? Ergo, enimuero, equidem, quoniam, tamen, namque: *Quæ possunt præponi & postponi.*

Igitur *sæpius postponitur.*

Magna est inter Aduerbia & Coniunctiones cognatio, & frequens Enallage, seu permutatio. Qua de re nos alio loco.

DE PRÆPOSITIONE.

Quid est Præpositio?

PRÆPOSITIO *est quæ aliis orationis partibus per Consecutionem, vel Compositionem præponitur.*

Quot accidunt Præpositioni? *Duo.*
- Consecutio, *cùm Præpositio regit Casum: vt*, Ad patrem, à patre.
- Compositio, *quando Præpositio cum dictione aliqua componitur: vt* Aduenio, Amoueo.

De Consecutione.

Quot Præpositiones regunt Accusatiuum? *Vna & triginta.*
Ad, Apud, Ante, Aduersus, *vel* um, Cis, Citra, Circum, Circa, Contra, Erga, Extra, Inter, Intra, Infra, Iuxta, Ob, Pone, Per, Prope, Propter, Secundum, Post, Trans, Vltra, Præter, Supra, Circiter, Vsque, *Secus*, Penes, Versus.

Quot adsciscunt Ablatiuum? *Sexdecim.*
A, Ab, Abs; Cum, Coram, Clam; De, E, Ex; Pro, Præ, Palam, Sine, Absque, Tenus, Procul.

Quot Præpositiones recipiunt Accusatiuũ & Ablatiuum? *Quatuor.*
In, Sub, Super, Subter. *Sed ferè diuersa significatione, vt docet Syntaxis.*

Præpositiones sine casu positæ, fiunt Aduerbia: vt Ante, Post, Supra, Infra, Subter, *&c.* Pone, Secus, Palam, *&* Procul, *sæpius sunt Aduerbia.*

De

De Compositione.

Quot ſunt Præpoſitiones Inſeparabiles? *Septem.*

Di,	Diduco.
Dis,	Diſtraho,
Re,	Reduco,
Se,	Seduco,
An,	Anhelo, Amplector.
Co,	Cohæreo.
Con,	Congredior, Complector.

Cur vocantur Inſeparabiles? *Quòd à vocibus cum quibus componuntur, non poſſunt ſeparari.*

Quotuplex eſt officium Præpoſitionis in Cōpoſitione? *Quadruplex: nam ſignificationem vel*

Mutat,	Doctus, Indoctus. Sapio, Deſipio.
Iterat,	Curro, Recurro. Scribo, Reſcribo.
Auget,	Gratus, Pergratus. Miror, Demiror.
Diminuit,	Triſtis, Subtriſtis. Rideo, Subrideo.

DE INTERIECTIONE.

Quid eſt Interiectio?

INTERIECTIO *eſt vox plerumque illitterata & incondita, affectum mentis ſignificans.*

Interiectioni quot accidunt? *Vnum.* Significatio.

Quot ſunt Interiectionum Significationes? *Variæ.*

Quæ ſunt Interiectiones

Admirantis?	*vt* Papæ, hui.
Faſtidientis?	Ohe, Phy.
Lætantis?	Euax, io, o.
Dolentis?	Heu, ah, o hei, hoi hei.
Timentis?	Oh oh, atat, hei.

Quæ ſunt Interie-ctiones

- *Ridentis?* Ha ha he.
- *Exclamantis?* O, prô.
- *Minantis?* Væ.
- *Abigentis?* Apage.
- *Deridentis vel Ironiæ?* Hui, vah, oh.
- *Vocantis?* Heu, eho, ehodum.
- *Laudantis* ſeu *Approbantis?* Euge.
- *Blandientis?* Sodes.
- *Silentium indicentis?* Au, St.
- *Amanter rogantis?* Quæſo, Amabo, Amabo te.

RVDIMENTORVM CAPVT III.

Quo continentur quædam generales Etymologiæ & Syntaxeos regulæ.

AD LECTOREM.

CVM puer Declinationum & Coniugationum formas, & octo orationis Partes huc vſque iam ſemel deguſtârit, operæ pretium fuerit ipſi quotidie prælegere breues aliquot ac faciles Sententias, in quibus vſum eorum quæ hactenus didicit, incipiat paulatim intelligere.

AT verò ne obuia ſtatim difficultate ab hoc ſtudio abſterreatur, proponenda eſt initio vna tantùm, aut altera ſententiola, eáque in hunc ferè modum diligenter excutienda eſt:

Primùm,

Primùm, omnium totius orationis sensus inquiri debet.

Proximè, singularum vocum significatio est indaganda.

Tertiò, inquirendum, ad quam orationis partem dictiones singulæ pertineant.

Quod vt expeditius perspiciatur, vtendum hac, vel simili internoscendi orationis partes ratione ac modo:

Nomen *sæpe cognoscitur ex eo quòd lingua vulgari exponitur per* een, *vn; vt* Equus een peerd / *vn cheual.*

Pronomen, *ex ipsa Pronominum enumeratione.*

Verbum, *si rectè ipsi præponatur,* Ick / ghy / hy / wy. *&c.* *Ie, toy, il, nous, &c.*

Participium, *ex eius terminatione, & significatione.*

Aduerbium, } *Ex significatione, & vsu quotidiano.*
Coniunctio, }

Præpositio, *ex ipsa Præpositionum enumeratione.*

Interiectio, *ex affectu mentis quem significat.*

INVENTA *iam orationis parte, percurrenda sunt illius partis attributa, seu (vt vocant) Accidentia; sed solùm præcipua, vt verbi caussa:*

In Nomine, Casus, Numerus, Genus, Declinatio, & Qualitas.

In Pronomine, Casus, Numerus, Genus, & Declinatio.

In Verbo, Coniugatio, Modus, Tempus, Numerus, Persona.

In Participio, Tempus, Formatio, & Significatio.

In Aduerbio, Coniunctione, & Interiectione inuestiganda est ex Rudimentis Significatio, quæ in Coniunctione Potestas *dicitur.*

In Præpositione, quem Casum recipiat.

Reliqua partium accidentia in alios menses differantur.

Postre-

Postremò inuestigari iam debet orationis Syntaxis, quam vulgo Constructionem appellant.

Porrò vt pueris nihil horum desit, ex quibus superiora omnia inuestigentur, subiecimus hic primum generales aliquot Regulas de Nominum *Generibus & Verborum Præteritis ac* Supinis; *tum etiam Syntaxeos præceptiones magis vulgares: In quibus si tirunculi ad mensem vnum aut alterum diligenter exerceantur, ingentem non multo pòst fructum hinc perceperint.*

De Nominvm Generibvs.

Genera nominum tribus modis cognoscuntur. { *Significatione,* *Terminatione,* *Auctoritate.*

Regvlæ quibus Genus cognoscitur ex significatione.

Masculina sunt nomina {
- *Virorum*, Ioannes, Cicero, Pegnium.
- *Officiorum virilium*, Consul, Prætor.
- *Deorum*, Apollo, Iupiter, Mercurius.
- *Angelorum*, Michael, Gabriel, Belial.
- *Ventorum*, Eurus, Zephyrus, Auster.
- *Mensium:* Aprilis, Maïus, September.
- *Fluuiorum*: Mosa, Thybris, Rhenus.

Feminina sunt nomina {
- *Mulierum*: Maria, Penelope, Dido.
- *Officiorum muliebrium*: Ancilla, Nutrix.
- *Dearum*: Iuno, Pallas, Ceres.
- *Regionum*: Brabantia. Gallia, Ægyptus.
- *Insularum*: Cyprus, Zelandia, Britannia.
- *Vrbium*: Mechlinia, Corinthus, Babylon.
- *Pagorum*: Bethphage, Bethania, Beca.
- *Arborum*: Quercus, Pyrus, Malus.

Neutra sunt {
- *Nomina litterarum*: O magnum, I Latinum, Græcum Π.
- *Indeclinabilia*: Nil, Nihil, Fas, Nefas.
- *Verba & Aduerbia cùm loco nominum ponuntur.*
- *Verbum*, Scire tuum: *Aduerbium*, Clarū mane.

Commu-

Cõmunia ſunt:
- *Quæ viris & mulieribus conueniunt vna terminatione.*
- Dux, Comes, *atque* Parens, Adoleſcens, Miles, & Hoſtis.

Omnis generis ſunt:
- *Omnia & ſola Adiectiua.*
- *Vt* hic bonus, hæc bona, hoc bonum.
- hic & hæc fortis, & hoc forte.
- hic & hæc & hoc felix.

REGVLÆ QVIBVS GENVS ex Terminatione cognoſcitur.

Maſculina ſunt nomina in:
- I *tantum pluralia*: *Vt* Inferi, Superi, Pariſij.
- O: Sermo, leo, bubo, vnio, Scipio.
- AN & IN: Titan, Pæan, Delphin.
- ON *Tertiæ declinationis:* Agon, Canon.
- EN, ENIS: Ren, renis, Splen, ſplenis.
- ER, IR, & OR: Liber, vir, leuir, color.
- OS: Flos, Ros, Honos, Monoceros.
- VS: *Secundæ & Quartæ declinationis.* Oculus, digitus, fructus, viſus.
- AX, & EX *Polyſyllaba*: Thorax, pollex.

Feminina ſunt nomina in:
- Æ, *tantùm Pluralia:* Nuptiæ, exequiæ.
- A, & E *Primæ declinationis*, Menſa, ode.
- DO, & GO, Dulcedo, grando, imago.
- IO *Verbalia*, Lectio, dictio, oratio.
- AS, ES, IS, Ciuitas, ſedes, nauis.
- VS *vdis, & vtis*, Palus udis, virtus utis.
- S *præcedente Conſonante*, Plebs, puls, hiems.
- X: *vt* Pax, lex, vox, crux, cornix.

Neutra ſunt nomina in:
- A *Pluralia tantùm*, *vt* Arma, mœnia.
- A & E *Tertiæ declinationis:* Dogma, cubile.
- V, C, D, L, T: Cornu, lac, quid, caput, animal.

Neutra

Neutra sunt Nomina in
- V M & O N, *Secundæ Declinationis*, Scamnum, symbolum.
- E N, I N I S, Nomen, numen, flumen.
- A R, & V R: Calcar, cochlear, murmur.
- V S *Tertiæ Declinationis*: Corpus, vellus.

Quæ ab his Regulis excipiantur, docebit Secundus liber Grammaticæ de Etymologia.

PRÆTERITA ET SVPINA VERBORVM aliquot maximè vulgarium.

Verba Primæ coniugationis formant Præteritum in Aui, *&* *Supinum in* Atum: *vt*, Amo, amaui, amatum.

Exceptio.

Sex habent ui, itum: Cubo, cubui, cubitum. *sic* Crepo, Domo, Sono, Tono, Veto.

Lauo, laui, lotum. Iuuo, iuui, iutum. Do, dedi, datum. Sto, steti, statum.

Verba Secundæ coniugationis habent ui *in Præterito, &* itum *in Supino*: Habeo, habui, habitum. Moneo, Debeo, Terreo, &c.

Multa excipiuntur.

Doceo, docui, doctum. Teneo, tenui, tentum.
Video, vidi, visum. Sedeo, sedi, sessum.
Mordeo, momordi, morsum. Pendeo, pependi, pensum.
Rideo, risi, risum. Maneo, mansi, mansum.
Ardeo, arsi, arsum. Suadeo, suasi, suasum.
Hæreo, hæsi, hæsum. Iubeo, iussi, iussum.
Torqueo, torsi, tortum. Indulgeo, indulsi, indultum.
Fleo, fleui, fletum. *sic* Deleo, Impleo, Repleo, &c.
Caueo, caui, cautum. *sic* Faueo, faui, fautum.
Moueo, moui, motum. *sic* Foueo, Voueo.

Tertiæ

Tertia Coniugatio nō habet certā Præteriti & Supini formam.

Io
Capio, cepi, captum. Accipio, accepi, acceptum.
Facio, feci, factum. Afficio, affeci, affectum.
Iacio, ieci, iactum. Adiicio, adieci, adiectum.
Rapio, rapui, raptum. Arripio, arripui, arreptum.
Sapio, sapui; *Supino caret*. Cupio, cupiui, cupitum.
Pario, peperi, partū. Percutio, percussi, percussum.
Fodio, fodi, fossum. Fugio, fugi, fugitum.
Meio, minxi, mictum.

Vo
Arguo, argui, argutum. Abluo, ablui, ablutum.
Struo, struxi, structum. Fluo, fluxi, fluxum.

Bo
Bibo, bibi, bibitum. Scribo, scripsi, scriptum.
Lambo, lambi; Scabo scabi; *sine Supinis*.

Co
Duco, duxi, ductum. Dico, dixi, dictum.
Vinco, vici, victum. Cresco, creui, cretum.

Co
Nosco, noui, notum. Cognosco, cognoui, cognitū.
Sic Agnosco, agnoui, agnitum.
Consuesco, consueui, consuetum.
Compesco, compescui. Disco, didici.
Parco, peperci, parcitum. *Vel* parsi, parsum.

Do
In Do, *habent* Di *in Præterito*, & Sum *in Supino*.
vt, Edo, edi, esum. Cudo, cudi, cusum.
Sed Fundo *habet* fudi, fusum.
Findo, fidi, fissum. Scindo, scidi, scissum.
Cado, cecidi, casum. Occido, occidi, occasum.
Cædo, cecidi, cæsum. Occido, occidi, occisum.
Cedo, cessi, cessum. *Sic* Accedo, Discedo, &c.
Addo, addidi, additum. *Sic* Reddo, Perdo, &c.
Lædo, læsi, læsum. *Sic* Diuido, Claudo, Ludo, Trudo.

Go
In Go & Guo *habent* xi, ctum, *vt* Cingo, Lingo, Tingo, Distinguo, Iungo, Vngo, Rego, Tego.
Sed Pingo habet pinxi, pictum.

Go: *Sic* Fingo, finxi fictum; Stringo, ſtrinxi, ſtrictum.
Spargo, ſparſi, ſparſum; Mergo, merſi, merſum.
Ago, egi, actum; Frango, fregi, fractum.
Tango, tetigi, tactum; Attingo, attigi, attactum.
Lego, legi, lectum. *Sic* Eligo, Seligo, Perlego.
Sed Diligo, dilexi, dilectum; *ſic* Intelligo, Negligo.

Ho: Traho, traxi, tractum; *ſic* Attraho, Extraho, *&c.*
Veho, vexi, vectum; *ſic* Aueho, Aducho, *&c.*

Lo: Colo, colui, cultum; Conſulo, conſului, conſultum.
Alo, alui, alitum, *vel* altum.
Fallo, fefelli, falſum; Vello, velli, vulſum.
Pello, pepuli, pulſum; Tollo, ſuſtuli, ſublatum.

Mo: Vomo, vomui, vomitum; *ſic* Gemo, Fremo.
Emo, emi, emptum; Premo, preſſi, preſſum.
Promo, prompſi, promptum; *ſic* Como, Demo, Sumo.

No: Pono, poſui, poſitum; Gigno, genui, genitum.
Contemno, contempſi, contemptum.
Cano, cecini, cantum; Concino, cōcinui, concentū.
Sterno, ſtraui, ſtratum; Sperno, ſpreui, ſpretum.

Po: *In* P o *habent* Pſi, ptum: *vt* Carpo, carpſi, carptum.
Sic Repo, Serpo, Scalpo, Sculpo.
Sed Strepo, ui, itum; Rumpo, rupi, ruptum.

Qvo: Coquo, coxi, coctum; Relinquo, reliqui, relictum.

Ro: Tero, triui, tritum; Quæro, quæſiui, quæſitum.
Gero, geſſi, geſtum; Vro, vſſi, vſtum.
Fero, tuli, latum; Adfero, attuli, allatum.
Sero, ſeui, ſatum; Obſero, obſeui, obſitum.
Deſero, deſerui, deſertum; *ſic* Exſero, *&c.*
Inſero, inſeui, inſitum; *vel* Inſerui, inſertum.
Curro, cucurri, curſum.

So: Accerſo, accerſiui, accerſitum; *ſic* Laceſſo.
Viſo, viſi, viſum; Pinſo, pinſui, piſtum.

To

To { Meto, messui, messum; Mitto, misi, missum.
Peto, petiui, petitum; Verto, verti, versum.
Flecto, flexi, flexum; Sterto, stertui.
Necto, nexi, *vel* nexui, nexum; *sic* Pecto. }

Vo { Soluo, solui, solutum; Voluo, volui, volutum.
Viuo, vixi, victum. }

Verba Quartæ coniugationis faciunt Præteritum in Iui, *& Supinum in* Itum: *vt*, Audio, audiui, auditum; Abeo, abiui, *vel* abij, abitum.

Excipiuntur:

Venio, veni, ventum; Vincio, vinxi, vinctum.
Haurio, hausi, haustum; Fulcio, fulsi, fultum.
Sarcio, sarsi, sartum; Sentio, sensi, sensum.
Sepelio, sepeliui, sepultum; Aperio, aperui, apertum.

Reliqua docebit Liber secundus.

SYNTAXEOS PRÆCEPTA GENERALIA.

SYNTAXIS *est apta & emendata partium orationis compositio.*

Docet enim SYNTAXIS *quomodo partes orationis, hoc est, dictiones singulæ, aptè inter se componi debent, vt perfectam absoluant sententiam.*

Syntaxis est duplex: { Conuenientia, *quando dictiones in certis accidentibus rectè conueniunt.*
Rectio; *cùm dictio aliqua certum casum regit, hoc est, recipit, exigit, vel postulat.* }

DE CONVENIENTIA;
quæ absoluitur quinque Regulis.

I. *Substantiuum & Adiectiuum conueniunt in Genere, Numero, & in Casu: vt*, Optimus pater, optima mater, optimũ vinũ.

II. *Antecedens & Relatiuum concordant in Genere, & in Numero: vt*, Beatus vir qui timet Dominum; Os quod mentitur, occidit animam.

III. *Nominatiuus antecedit Verbum Personale finiti modi, eodem numero & persona: vt*, Ego lego, tu legis, ille legit. Nos legimus, vos legitis, illi legunt.

Copulatum ex singularibus, significatione plurale est: vt, Vir & vxor litigant.

IIII. *Interrogatio & Responsio debent in Casu consentire.* Quis vidit? Petrus. Cuius est liber? Petri. Cui dabis? Petro.

V. *Substantiua eiusdem rei eodem casu proferuntur. vt*, Frater Petrus, Soror Catharina, Paulus Apostolus. *Grammatici vocant* Appositionem.

De rectione Nominis.

I. *Nomen Substantiuum regit alterum in Genitiuo cùm significantur res diuersæ: vt*, Equus Regis, Sextárius vini.

II. *Adiectiua Verbalia & Participialia adsciscunt sibi Genitiuos: vt*, Cupidus laudis, Patiens laboris.

III. *Partitiua regunt Genitiuos plurales in eodem Genere: vt*, Nullus fratrum, Vna sororum, Vter vestrum?

IIII. *Comparatiuus comparatè acceptus, regit Ablatiuum, qui per* Quàm *exponitur: vt*, Ioannes est doctior Petro; *id est*, quàm Petrus.

V. *Adiectiua significantia Commodum vel Incommodum, aut Relationem ad aliquid, Datiuum exigunt: vt*, Liber mihi vtilis. Viro egenti inutilis verecundia.

VI. *Nomina quædam tum Adiectiua, tum Substantiua, tribuuntur Ablatiuis qui causam notant efficientem: vt*, Pallidus metu, Philippus Dei gratia Rex.

VII. *Adiectiua quæ Copiam aut Inopiam significant, iunguntur ferè Ablatiuis*. Cantharus repletus vino, Orbus vtroque parente.

RECTIO VERBI.

I. *Nominatiuus antecedit Verbum Personale finiti modi, eodem Numero, & Persona*: *vt*, Nos dimittemur, vos manebitis.

Sed in Verbis primæ & secundæ personæ Nominatiuus sæpe non exprimitur: *vt*, Lusisti? non lusi.

II. *Infinitiuus Verbi Personalis recipit à fronte Accusatiuum*: *vt*, Iube patrem saluere, Negat se vidisse.

III. *Infinitiuus adhæret familiariter quibusdam Verbis*: *vt*, Cupio scire, Vereor dicere.

IIII. *Verba Substantiua, Vocatiua, & similem vim habentia, recipiunt vtrimque Nominatiuum*: *vt*, Deus est bonus, Hic vocatur Marcus, Puer stat rectus.

V. *Verba significantia quietem in loco, adsciscunt Ciuitatis aut vici nomen in Genitiuo*: *vt*, Hic studuit Louanij, Negotiatur Antuerpiæ.

Sed quæ sunt tantùm pluralis numeri, vel Tertiæ declinationis, proferuntur ferè in Ablatiuo: *vt*, Plato docuit Athenis, Alexander est mortuus Babylone.

VI. *Verba significantia motum ad locum, adsciscunt Ciuitatis aut vici nomen in Accusatiuo*: *vt*, Abire Romam, Louanium, Parisios.

VII. *Verba significantia motum à loco, vel per locum, adsciscunt Ciuitatis, aut vici nomen in Ablatiuo*: *vt*, Cùm reuertar Antuerpia, facturus sum iter Mechlinia, *seu*, per Mechliniam.

VIII. *Regionum nominibus, & Appellatiuis additur semper Præpositio*: *vt*, Hic studuit in Italia, Orat in templo, Iuit in Brabantiam, in forum, *vel* in macellum, Reuersus est ex Gallia, ex villa paterna, *&c.*

IX. *Omne Verbum acquisitiuè positum, regit Datiuum*: Profuit illi, Obfuit mihi, Seruit patri, Puer nobis nascitur.

X. *Verba Actiua Accusatiuum exigunt : vt*, Dicere verum, Bibere vinum, Opperiri sodalem.
XI. *Spatium loci & temporis apponitur Verbis in Accusatiuo, & interdum in Ablatiuo : vt*, Abest Mechlinia ab Antuerpia quatuor miliaria, *vel* miliaribus, & totidem à Louanio & Bruxella. Habitauit Lutetiæ decem annos, *vel* decem annis.

Spatium loci dicitur cùm respondetur ad Quàm procul.

Spatium temporis cùm respondetur ad Quàm diu.

XII. *Species loci & temporis effertur tantùm in Ablatiuo: vt*, Habitat quarto ab vrbe miliario; Scripsimus hæc mense Iulio.

Species loci dicitur, cùm in loco distantiæ aliquid fieri significatur.

Species temporis, cùm ad Quando *respondetur.*

XIII. *Passiuis additur Ablatiuus accedente Præpositione* A, *vel* Ab. Ridetur ab omnibus, Laudatur à paucis.
XIIII. *Emendi, Vendendi, & Permutandi verba recipiunt Pretij nomen in Ablatiuo : vt*, Librum hunc emes vno asse, sed vix reuendes semisse. Conduxi domum quadraginta coronatis.
XV. *Omne verbum admittit Ablatiuum significantem Instrumentum, Caussam, vel Modum actionis : vt*, Petere aliquem saxo. Rubet pudore. Arte, non dolo, te vici.
XVI. *Verba Copiæ, Inopiæ, & eis affinia, Ablatiuos exigunt: vt*, Abundat opibus, Eget pecunia, Libero te omni metu.

DE PARTICIPIIS, SVPINIS, ET GERVNDIIS.

Participia, Supina, & Gerundia recipiunt post se casum Verbi sui : vt, Amans Deum, Iuit emptum chartam, *vel* ad emendum chartam.

Supinis

Supinis in Vm *præponuntur Verba motus ad locum: vt*, Ire cubitum.

Supinis in V *præponuntur quædam Adiectiua: vt*, Turpe dictu.

De Adverbiis et Coniunctionibus.

Aduerbia iunguntur Verbis, Participiis, Nominibus, & interdum aliis Aduerbiis: vt, Scitè pingit, Temerè iudicans, Admodum puer, Benè mane, Sat citò, si sat bene.

Coniunctiones Copulatiuæ, Disiunctiuæ, & quædam aliæ copulant ferè similes casus: vt, Vir bonus, & sapiens; Aut dies est, aut nox est.

Finis Rudimentorum.

PRÆFATIVNCVLA AD PRAECEPTORES:

De duplici ſequentium Sententiarum vſu.

CVM in rectè obeundo munere ſcholaſtico, prima ac præcipua cura eſſe debeat, vt tirunculi non minores progreſſus faciant in pietate ac virtute, quàm in Latini ſermonis ſtudio, adiiciendas hoc loco exiſtimaui huiuſmodi aliquot breues Sententias, quas paulo antè vnà cum his Rudimentis diximus pueris prælegendas, in quibus ſi ad menſem vnum aut alterum diligenter exerceantur, & eaſdem fideliter memoriç ſuæ mandarint, duplicem hinc fructum conſequentur.

Nam Rudimentorum præcepta, prius quàm excidant, iam in vſum proferre, & quaſi ad praxin accommodare diſcent; quæ res plurimum ſanè iuuerit ad ſtudiorum progreſſum aliquem ſtatim faciendum. Deinde, quod in hac inſtitutione meritò primum dixerim, erunt hæc ipſis in poſterum futurarum virtutum ſeminaria, & ſalutaria Chriſtianç inſtitutionis progymnaſmata, quibus à malefactis arceãtur, & ad ſtudium bonorum operum ceu ſtimulis quibuſdam excitentur.

Qua de re, ne fortè in opuſculo breui longior offendat admonitio, lege, ſi libet, quæ locis diuerſis nuper ſcripſimus in libro De recta puerorum inſtitutione, præſertim capite Quinto libri Primi, tum claſſe Sexta libri Secundi: & poſtremò eadem claſſe Sexta libri Tertij.

BREVES

BREVES ALIQVOT ET VTILES SENTENTIÆ, PVERIS INITIO PROPONENDÆ.

DECAS PRIMA.

Ex dictis ferè Sapientum.

DEVM cole.
Minori parce.
Pacem dilige.
Iustè iudicato.
Nosce teipsum.
Legibus pareto.
Oculis moderare.
Saluta libenter.
Veritati adhæreto.
Ne facilè promittas.
Parentes ama.
Maiori cede.
Litem oderis.
Amicos probato.
Ne quid nimis.
Magistratus metue.
Ne festines loqui.
Rem tuam custodi.
Oderis mendacium.
Quod promiseris præstato.

DECAS II.

Ex Comœdiis Terentianis.

DIES adimit ægritudinem hominibus.
Fortes fortuna adiuuat.
Mulier mulieri magis congruit.
Dictum sapienti sat est.
Deteriores omnes sumus licentia.
Senectus ipsa morbus est.
Omnium rerum vicißitudo est.
Seni verba dare difficile est.
Quot homines, tot sententiæ.
Quod sors fert, ferendum æquo animo.

DECAS III.

Ex libris Ciceronis.

DEVM *agnoſcimus ex operibus eius.*
Appetitus rationi pareat.
Accipere præſtat, quàm facere iniuriam.
Turpe eſt neſcire Latinè.
Scientia nulla res eſt præſtantior.
Malè parta, malè dilabuntur.
In virum bonum non cadit mentiri.
Sit in victu temperantia.
Magnum vectigal parſimonia.
Referenda eſt bene meritis gratia.

DECAS IIII.

Ex variis Scriptoribus.

LAVDATO *parcè, vituperato parciùs.* Ia. Anyſius.
Serius, ocyus, neceſſe cunctis eſt mori. Idem.
Vel dic ſilentio meliora, vel tace. Idem.
Frugalitas viaticum vitæ optimum. Idem.
Pretioſiſsimus ſumptus eſt tempus. Theophraſt.
Quæ in aliis damnes, ipſe ne feceris. Thales.
Amicum eſſe decet, ſed vſque ad aras. Pericles.
Bono probari malo, quàm multis malis. Pittacus.
Mendaci non creditur, & iurato. Lud. Viues.
Iactura nulla maior eſt quàm temporis. Anonymus.

DECAS V.

Ex Mimis Publianis.

COMES *facundus in via pro vehiculo eſt.*
Iniuriarum remedium eſt obliuio.

Cuius

Cuiuis dolori remedium eſt patientia.
Excelſis multo facilius caſus nocet.
Nimium altercando veritas amittitur.
Eripere telum, non dare, irato decet.
Abſentem lædit qui cum ebrio litigat.
Crudelis in re aduerſa eſt obiurgatio.
In vindicando criminoſa eſt celeritas.
Feras, non culpes, quod vitari non poteſt.

DECAS VI.

Ex veteri Teſtamento.

QVI *timent Dominum, cuſtodiunt mandata illius.*	Eccleſ.
Timor Domini principium ſapientiæ.	Prou.
Initium ſapientiæ timor Domini.	Pſalm.
Dominus voluntatem timentium ſe faciet.	Pſalm.
Timenti Dominum bene erit in extremis.	Eccleſ.
Timor Domini expellit peccatum.	Eccleſ.
Plenitudo ſapientiæ eſt timere Deum.	Eccleſ.
Non eſt inopia timentibus Dominum.	Pſalm.
Beati omnes qui timent Dominum.	Pſalm.
Qui timet Dominum, accipiet doctrinam eius.	Eccleſ.

DECAS VII.

Ex nouo Teſtamento.

VIGILATE, *quia neſcitis diem neque horam.*	Matth.
Mutuum date, nihil inde ſperantes.	Luc.
Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.	Epheſ.
Qui parcè ſeminat, parcè & metet.	Corint.
Væ homini per quem ſcandalum venit.	Matth.
Multi ſunt vocati, pauci verò electi.	Matth.
Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.	Matth.

Non potestis Deo seruire & Mammonæ.	Matth.
Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.	Matth.
Meßis quidem multa, operarij autem pauci.	Matth.

DECAS VIII.

Ex veteri Testamento.

PERDES *omnes qui loquuntur mendacium.*	Psalm.
In vestitu ne glorieris vnquam.	Eccles.
Operarius ebriosus non locupletabitur.	Eccles.
Qui dat pauperi, non indigebit.	Prou.
Non auertas faciem tuam ab egeno.	Eccles.
In multiloquio non deerit peccatum.	Prou.
Omnis caro sicut fenum veterascet.	Eccles.
Non est speciosa laus in ore peccatoris.	Eccles.
Amico fideli nulla est comparatio.	Eccles.
Quæ tibi præcepit Deus, illa cogita semper	Eccles.

DECAS IX.

Ex nouo Testamento.

Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.	Matth.
Diues difficilè intrabit in Regnum cælorum.	Matth.
Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ Dei, Deo.	Matth.
Vnaquæque arbor de fructu suo cognoscitur.	Luc.
Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit.	Timoth.
Iugum meum suaue est, & onus meum leue.	Matth.
Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis & flebitis.	Luc.
Sapientia huius mundi, stultitia est apud Deum.	Cor.
Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.	Matth.
Omni cui multum datum est, multum quæretur ab eo.	Luc.

DE-

DECAS X.

Ex Mimis Publianis.

DELIBERANDVM *est diu, quod statuendum est semel.*
Bonis nocet, quisquis pepercerit malis.
Fortuna vitrea est, quæ cùm splendet, frangitur.
Fidem qui perdit, nihil potest vltrà perdere.
Bene dormit, qui non sentit quàm malè dormiat.
Ames parentem, si æquus est; si aliter, feras.
Mala caussa est quæ requirit misericordiam.
Mora omnis est odio, sed facit sapientiam.
Beneficium accipere, est libertatem vendere.
Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum.

DECAS XI.

Ex libris Ciceronis.

DIVES *est, qui suo contentus, nihil sibi deesse putat.*
Verecundia est custos virtutum omnium.
Animi conscientia improbi semper cruciantur.
Discendi voluptas potius est quàm labor.
Diligentia omnibus in rebus plurimum valet.
Omnes immemores beneficij oderunt.
Cælestia semper spectato, humana contemnito.
Pietas est fundamentum virtutum omnium.
Monere & moneri proprium est veræ amicitiæ.
Contentum suis rebus esse, maximæ sunt, certissimæq; diuitiæ.

DECAS XII.

Ex Comœdiis Terentianis.

PECVNIAM *in loco negligere, maximum interdũ est lucrum.*
Paupertas onus est, & miserum & graue.

Nimia

Nimia licentia profectò euadet in aliquod magnum malum.
Tu quod cauere poßis, stultum est admittere.
Pueri inter se quàm pro leuibus noxis iras gerunt.
Periculum ex aliis facito, tibi quod ex vsu siet.
Vt res dant sese, ita magni, atque humiles sumus.
Tua quod nihil refert, percunctari desinas.
Vt quimus, aiunt, quando, vt volumus, non licet.
Nulla tam facilis res est, quin difficilis fiet, quam inuitus facias.

DECAS XIII.

Ex veteri Testamento.

MELIVS *est nomen bonum, quàm diuitiæ multæ.* Prou.
Secura mens, quasi iuge conuiuium. Prou.
Quasi per risum stultus operatur scelus. Eccles.
Qui sectatur otium, in egestate erit. Prou.
Qui amat vinum & pinguia, non ditabitur. Prou.
Testis iniquus non erit impunitus. Prou.
Vnicuique mandauit Deus de proximo. Eccles.
Non proderunt diuitiæ in die vltionis. Prou.
Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccles.
Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat. Prou.

DECAS XIIII.

Ex veteri Testamento.

ADOLESCENS *iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea.* Prou.
Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma. Prou.
In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. Prou.
In iudicando esto pupillis misericors, vt pater. Eccles.
Iunior fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictum. Psalm.

In die bonorum, ne immemor sis malorum. Eccles.
Qui altam facit domum suam, amat ruinam. Prou.
Non lætandum in ruina alterius, ne inimici quidem. Prou.
Honor est homini, qui separat se à contentionibus. Prou.
Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Deum. Prou.

DECAS XV.

Ex nouo Testamento.

ESTOTE *parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.* Luc.
Beati serui, quos, cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantes. Luc.
Qui dixerit fratri suo, Fatue, reus erit gehennæ ignis. Matth.
Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus. Matth.
Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Matth.
Diligite inimicos vestros, & benefacite his qui oderunt vos. Luc.
Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Ioan.
Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Tim.
Timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Matth.
Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Hebr.

DECAS XVI.

Ex nouo Testamento.

OMNE *verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij.* Matth.

Omnis

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matth.

Non auditores Legis iusti sunt apud Deum, sed factores Legis iustificabuntur. Rom.

Ecce venio citò, & merces mea mecum est, reddere vnicuique secundum opera sua. Apoc.

Fratres, satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Pet.

Quid prodest homini, si vniuersum mundum lucretur; animæ verò suæ detrimentum patiatur? Matth.

Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo. Matth.

Quem diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium quem recipit. Hebr.

Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Rom.

Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparauit Deus iis qui diligunt eum. Corinth.

FINIS.

